

လံာ်တၢ်ပာ်ဖျါအဖုၣ်

လၢအိးကထိဘၣ်၂၀၁၇ နံၣ်

တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးအဂံၢ်ခိၣ်ထံး

သဝီမိလၢ ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတဖၣ်အကလုာ်လၢ ၂၅နံၣ်အတီၢ်ပုၤ

“ဖဲတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂ့ၢ်အဆၢကတီၢ် တချုးဒီးလၢတၢ်မၤဝဲ ၂၀၁၂ နံၣ် တၢ်ပတုၣ်တၢ်ဒီးပတြီၤဒီးဘၣ်အခါန့ၣ်. ပုၤကမ္ပူၢ်အါဒီးအါဂၤ ဒီး ခိၣ်န့ၢ်တဖၣ် ဘၣ်သံဝဲအါမးလီၤ. သဝီမိတဖၣ် ဘၣ်ယုာ်ထီၣ်ဆူ ဘၣ်ကိဘၣ်ခဲကဝီၤတဖၣ်အပူၤ ဒီး ဆူထံးဂ့ၢ်ကီၢ်ဂၤ ခိၣ်ဖျါလၢ တၢ်ဒုးတၢ်ယၤအယီၤန့ၣ်လီၤ. ပဆဲးဒီးဟ့ၣ်ကူၣ် ပခိၣ်ခဲဖုလၢာ်လၢ ကဆိးထီၣ်အါထီၣ် တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢတၢ်လုာ်အိၣ် နီၣ်ခိၣ်သးသမ္မု လၢသဝီမိသ့တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. ပဆဲးဒီးဟ့ၣ်ကူၣ် ခုၣ်ဆဲးယုာ် ဒီး ကီၢ်ပယီၤပခိၣ် ခဲဖုလၢာ်လၢ ကသ့ၣ်ထီၣ် တၢ်န့ၣ်န့ၢ်လိာ်သး လၢတဖုဒီး တဖုအဘၣ်စၢၤ ဒီးတဘၣ်မၤဟးဂီၤ အတၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤသ့တဖၣ်ဘၣ်. ပတဆဲးဒီးထီၣ် တၢ်မၤဘၣ်ဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယာ်တဖၣ် လၢပဖိပလံၤသ့တဖၣ် အစၢၤလၢဘၣ်.”

စီၤစ---, ခ---သဝီ, ဆိထံးကီၢ်ဆၢၣ်, ချၢၣ်လွံၤထူၣ်ကီၢ်ရၢၣ်/ပကီၢ်ခိၣ်မုၢ်ထီၣ် (တၢ်မၤတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်ဖဲ လၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၀၁၆နံၣ်)

ကညီဂွံဝိခွဲးယာ်ကရူာ် (KHRG) အံၤ မၤနီၣ်မၤယါဝဲသဝီမိသ့တဖၣ် အကလုာ် လၢအဘၣ်ယးဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယာ်အတၢ်အိၣ်သးတဖၣ်ဖဲကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤစးထီၣ်လၢ ၁၉၉၂နံၣ် လံၤလံၤန့ၣ်လီၤ.

KHRG ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲ တၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအါအါဂီၢ်ဂီၢ်ဖဲအ တၢ်မၤနီၣ်မၤယါ သဝီမိတဖၣ်အကလုာ် ပုၤထီၣ်ဝဲ၂၅နံၣ်ဝဲအါလီၤခိၣ်ဒီး ဝဲာ်ထံးနီၤဖးက့ၤဝဲသဝီမိအတၢ်ဘၣ်ယိာ်ဘၣ်ဘိတဖၣ်လၢဆၢကတီၢ်ခဲ အံၤခိၣ်ဖျါသဝီမိအတၢ်အုၣ်သးဘၣ်ယးပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယာ်ဒီးတၢ်မၤအါမၤသီ သဝီမိတဖၣ် လၢ၂၅နံၣ် အတီၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. လၢသဝီမိတဖၣ်အကလုာ် အဖိခိၣ်, လံာ်ပာ်ဖျါအဲၤအံၤ ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲ တၢ်မၤဘၣ်ဒီး ပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲး ယာ်တဖၣ်အခိၣ်တယာ် လၢမုၢ်မဆါတနံၤအံၤ ဒီးအမုၢ် တၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်လၢ တၢ်ကွၢ်တလီၤလၢသဝီမိအဖိခိၣ်ဆူတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်တၢ်တိာ်ကျိၤ တၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်, ဒီး သးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ် ဆူပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲ ခဲကဝီၤတဖၣ်အတၢ်က့ၤကဒါက့ၤဆူ အတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤကျဲသ့တဖၣ် န့ၣ်လီၤ.

ခိၣ်ဖျါလၢတၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤဝဲ တၢ်အုၣ်သးသ့တဖၣ်အံၤအဖိခိၣ် ပသ့ၣ် ညါသ့ဝဲလၢ တၢ်တၢ်တၢ်ဒီးတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်, တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ ဒီး တၢ်သဘူ. လၢလီၤကဝီၤပုၤပုၤတဝါတဖၣ်အဂီၢ် ဖဲကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအ ပူၤအံၤအိၣ်ဒီးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးလၢတၢ်တြီဆာဲတၢ်မၤဘၣ်ဒီးပုၤဂ့ၢ် ဝိခွဲးယာ်တဖၣ်အဖိခိၣ်ပသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်သ့တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ် သးပုၤနီၣ်ကွၢ်အီၤ, တၢ်ပာ်လီၤဘၢအီၤ ဒီး တၢ်တပာ်အီၤလၢအရ ခိၣ်ဘၣ်လၢတၢ်ဆဲးမၤအီၤ ဒီး မၤဒဲးဝဲတလီၤလီၤအယီၤန့ၣ်လီၤ.

ဒ်လံာ်တၢ်ပာ်ဖျါအံၤ ကကထီၣ်လိာ်ထီၣ်ဝဲအဂီၢ်, KHRG ပံးန့ၢ်ဝဲတၢ် ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ လံာ်တၢ်ပာ်ဖျါအဘျုးလၢအကထီၣ်ဘၣ်အကထီၣ် လၢပရၢ လီၤတုၢ်လံၤ အီၤစးထီၣ်လၢ ၁၉၉၂နံၣ် လံၤလံၤန့ၣ်လီၤ. လၢ လံာ်ပာ်ဖျါအံၤအဂီၢ် KHRG ဝဲာ်ထံးနီၤဖးဝဲ လံာ်တၢ်ပာ်ဖျါ အဘျုး ၉၄၄ ဘျုးအကျါ ပံးန့ၢ်ဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ လံာ်တၢ်ပာ်ဖျါ ၄၈၉ ဘျုးအပူၤန့ၣ်လီၤ. လံာ်တၢ်ပာ်ဖျါသ့တဖၣ်အံၤပုၤယုာ်ဝဲဒၣ်လံာ်ပာ်ဖျါလၢတၢ်ရၢလီၤတုၢ်လံၤအီၤ ၃၁၂ဘျုး ဒီးလံာ်ပာ်ဖျါလၢတၢ် တရၢလီၤဘၣ်ဒီးအီၤ ၁၇၇ဘျုး န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ တၢ်ပံးန့ၢ် အီၤလၢ လံာ်တၢ်ပာ်ဖျါ ၄၈၉ဘျုး အကျါန့ၣ် ပုၤယုာ်ဝဲဒီး တၢ်မၤတၢ် ထံၣ်လိာ်သံကွၢ် ၁၁၄ခါ, ဟံၣ်ကဝီၤလံာ်တၢ်ပာ်ဖျါ ၁၁၆ဘျုး, တၢ်ဂီၤအတၢ်ကွဲးနီၣ် ဒီးတၢ်ဂီၤ ကတြျၢ်တၢ်ပာ်ဖျါ ၁၀၆ဘျုး လၢ KHRG မၤနီၣ်မၤယါန့ၢ်ဝဲလီၤတၢ်လီၤဆဲးဖဲလၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၁၉၉၂နံၣ် ဒီးလၢမးရး၂၀၁၇နံၣ်အတီၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ.

လံာ်ပာ်ဖျါတဘျုးအံၤမၤဖျါထီၣ်က့ၤဝဲတၢ်ဘၣ်ယိာ်ဘၣ်ဘိလၢတၢ်ကထီၣ်တုၢ်သးလၢအပူၤကွၢ်တဖၣ် ဒ်အမုၢ်တၢ်မၤအါမၤသီ, တၢ်ကွၢ်တ လီၤလၢ ကလုာ်န့ၣ် ဒီး တၢ်ဘျုးတၢ်ဘိတဖၣ်, ဒီး တၢ်လီၤတၢ်လၢတၢ်ကွၢ်ထွဲဝဲ ခိၣ်တယာ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢ ခိၣ်န့ၣ်သဝီပုၤတဝါဖဲ ဖဲကီၢ် ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတဖၣ်အဂီၢ်, ဒီးတၢ်သ့တဖၣ်အံၤဆဲးကထီၣ်သးတလီၤလီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကထီၣ်သးသ့တဖၣ်အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ

တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးအဂံၢ်ခိၣ်ထံး

သဝီမိလၢ ကီၢ်ပယီၤ မုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတဖၣ်အကလုာ်လၢ ၂၅နံၣ်အတီၢ်ပုၤ

ကညီဂွံဝိခွဲးယာ်ကရူာ်

မၤနီၣ်မၤယါတၢ်မၤဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယာ်လၢကီၢ်ပယီၤခိၣ်န့ၣ်သဝီပုၤ

လံာ်တၢ်ပာ်ဖျါအဖုၣ်အံၤ တၢ်ရၢလီၤအီၤလၢ ကိၤလၢဝါကျိၣ်, ကညီကျိၣ် ဒီးပယီၤ ကျိၣ်န့ၣ်လီၤ. မုၢ်မုၢ်လံာ်ပာ်ဖျါအလၢအပူၤ ဒီးတဘျုးန့ၣ် တၢ်ရၢလီၤအီၤလၢ ကိၤလၢဝါ ကျိၣ် ဒီး ပယီၤကျိၣ် န့ၣ်လီၤ. လံာ်ပာ်ဖျါလၢ ကျိၣ်သၢမၤလၢအံၤ တၢ်ပံးန့ၢ် အီၤသ့လၢ ကညီဂွံဝိခွဲးယာ်ကရူာ်တၢ်ကစီၣ်သန့ ဖဲ www.khrgh.org အပူၤသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

“တၢ်ပျံတၢ်ဖး အဂံၢ်ခိၣ်ထံး” လၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နီၣ်အသိး တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဂိုၢ်ဝိခွဲးယၢ် လၢအကဲထီၣ်တၢ်သး လၢအပူၤ ကွံာ်တဖၣ်အံၤ ဒူးအိၣ်ထီၣ်တၢ်တနၢ်န့ၣ်အိၣ် ကိၢ်ပယီၤသး ဒီး ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဘၣ်, မ့ၢ်တခါ ကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလီၤတၢ်တနၢ်န့ၣ်အိၣ်အဝဲ သ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ် ခီဖျိလၢအဝဲသ့ၣ်တအိၣ်ဒီး တၢ်သ့ၣ်ဟံးမူဒါဘၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ.

လံာ်ဟံၣ်ဖျါတဘျီတဘျီအံၤအပူၤ ဟံၣ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲ တၢ်ကဲထီၣ်သးအသိးသ့ၣ်တဖၣ်လၢ အမ့ၢ်ဝဲ သဝီဖိတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်မၤတတီ တၢ်တြီၢ်အိၣ်လၢ နီၣ်တဂၤပၤ ခိပနံၣ်တဖၣ် ဟံၣ်ဖျါသးလၢ တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်တၢ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်, ကိၢ်ပယီၤသး, သးခိးကိၢ်ဆၢ (BGF) ဒီး က လုာ်န့ၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ် ယုၤကျိၣ်ယုၤစုဆူသဝီဖိတဖၣ်အအိၣ် လၢအတဖိးဒီးတၢ်ဘျီသဲးစး, တၢ်ဆိၣ်သနံးလၢပုၤဘၣ်ကိၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်ဒီး ထံလီၤကိၢ်ပူၤ ပုၤယုၤအိၣ်ကမ့ၢ်တဖၣ် နီၣ်အဝဲသ့ၣ် ကကွၢ်ကဒါကွၢ် ဆူအကၢၢ်ဒၣ်ဝဲ တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤ သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်လၢအပိာ်ထွဲ ထီၣ်အသး ဖဲလၢတၢ်မၤဝဲၤ၂၀၁၂န့ၣ် တၢ်ပတုာ်တၢ်ခးပတြီၢ်ဝံၤအလီၢ်ခိၣ် ဒီးမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်လၢ အရူၤဒိၣ်မး လၢပတြီၢ်သ့ၣ်ညါအီၤန့ၣ်လီၤ. ခီဖျိ လၢတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအယီၤ, လံာ်ဟံၣ်ဖျါ “တၢ်ပျံတၢ်ဖး အဂံၢ်ခိၣ်ထံး” အံၤ လၢတၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဂိုၢ်ဝိခွဲးယၢ်အဖီခိၣ် ဟံၣ်ဖျါအါထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကွၢ်တရံး အတၢ်သ့ၣ်တၢ် ဘၣ်, အတၢ်ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်ဒီး တၢ်တၢ်တၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်တီတၢ်တြီၢ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤလၢ KHRG လံာ်ဟံၣ်ဖျါဒိတကတီၢ်ပူၤ တၢ်သ့ၣ်ညါပံၤပနီၣ်ဝဲ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် တမ့ၢ်ဝဲ ပုၤတုာ်ဘၣ်တၢ်တဖၣ်လၢတ အိၣ်ဒီးတၢ်မၤစၢၤ မ့တမ့ၢ် အဝဲသ့ၣ် တမ့ၢ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ အတၢ်တြီၢ်ဆၢထီၣ်ဒါဝဲ အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢတၢ်မၤအၢ မၤသီအီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ် န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တခါ အဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ယုၤဝဲကျဲတဖၣ်လၢကပဒုၣ်ဟးဆူး, မ့တမ့ၢ် ကကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ် မ့တမ့ၢ်ကမၤစၢၤလီၤတၢ်မၤအၢမၤသီ, တၢ်မၤဘၣ်ဒိအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ် ဒီး ယုၤကွၢ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ KHRG ယုၤထံၣ်သ့ၣ်ညါအီၤသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အီၤ ဖဲလံာ်ဟံၣ်ဖျါအဖျၢ်တဘျီတဘျီအံၤအပူၤ နီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤခိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်ယုၤထံၣ်သ့ၣ်ညါအီၤတဖၣ်လၢအဖီလၢအသိးလၢ အမ့ၢ်ဝဲ- သးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ, တၢ်မၤအၢမၤသီ, တၢ်ကွၢ်ဘၣ်ကွၢ်သ့, တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, တၢ်ထၢဆူၣ်တၢ်ခိၣ်တၢ်သ့ၣ်လၢတဘျီဒီးတၢ်ဘျီသဲး စး, တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်, တၢ်ယုၤအိၣ်တမ့ၢ်ဒီး တၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်, တၢ်နီၤဖးတၢ်န့ၣ်တၢ်ဆၢဒီးတၢ်လီၤမုၢ်လီၤဖး ဒီး တၢ်ထံၣ်တၢ်ဟံးသးတဖၣ် လၢတၢ်မုၢ်တၢ်ရၣ်အဖီခိၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

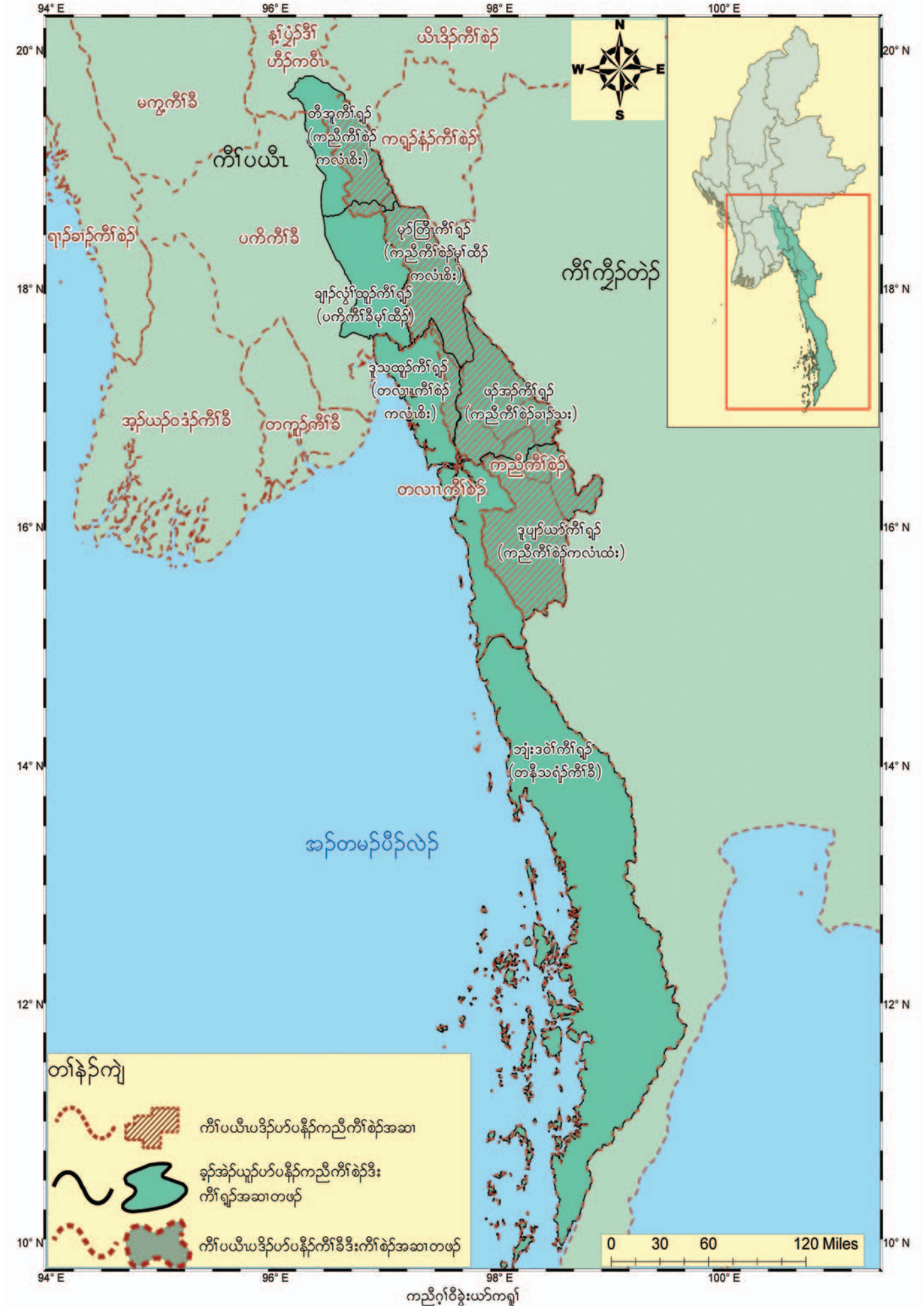
လၢခံကတၢ်, တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအကါဒိၣ်လၢတၢ်ယုၤထံၣ်န့ၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, လံာ်ဟံၣ်ဖျါအံၤ ဟ့ၣ်ဝဲ တၢ်ဟ့ၣ်ကွၢ်ဟ့ၣ်ဖး လီၤတံၢ်လီၤဆဲး ဆူပုၤလၢအမၤပယုၤ, မၤဘၣ်ဒိပုၤဂိုၢ်ဝိခွဲးယၢ်တဖၣ် လၢအအိၣ်လၢကိၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤ သ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤပၣ် ယုၤဒီးကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်, ကညီဒိကလုာ်စၢၤဖိၣ်ကရၢ (ခုၣ်အံၣ်ယုၤ), ပုၤမၤမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွံာ်တဖၣ်, ကိၢ်ပယီၤသး, သးခိးကိၢ်ဆၢ ဒီးကလုာ် န့ၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်ဟံၣ်ဖျါ “တၢ်ပျံတၢ်ဖး အဂံၢ်ခိၣ်ထံး” အံၤ အလီၢ်အိၣ်ဝဲသပုၤကတၢ်လၢ ပုၤလၢအမၤတၢ်လၢသဲ စးတၢ်သိၣ်တၢ်သီပိညါတဖၣ် ဒီး ပုၤလၢအဘၣ်ထွဲမၤယုၤသကိးတၢ် ဖဲကိၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤ ဒီး လၢကိၢ်ပယီၤဒိတဘျီအပူၤကဖး အီၤဒီး လၢတၢ်တမံၤယီၤအပူၤန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်တြီၢ်ဒူးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်သ့ၣ်ညါလၢအတုၤထီၣ်ထီၣ်ဘးလၢအဘၣ်ယးဒီးတၢ်ကဲထီၣ်သး လၢအပူၤ ကွံာ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်အိၣ်သး လၢအဝဲသ့ၣ် ဟူးဂဲၤမၤဝဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်သနၢ်ကွၢ်, အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ကွၢ်ဆိကမိၣ်ထံးဆး အမူ အဒါလၢကဘျါရဲဝဲ တၢ်မနုၤသ့ၣ် တဖၣ်လၢအလိၣ်ဒဲးဝဲလၢ ကဆိတလဲသး ဘၣ်ယးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဒိၣ်ခိၣ်မုၢ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ လီၤကဝီၤဖိ ဖဲကိၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤတဖၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ န့ၣ်လီၤ.

အါန့ၣ်အန့ၣ် လံာ်ဟံၣ်ဖျါအံၤ ကမ့ၢ်တၢ်လၢ အဒူးန့ၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်နၢ်ပၢၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲး ခီဖျိလၢ တၢ်သမံသမိးထံဝဲ တၢ်ကဲထီၣ်သး လၢအပူၤ ကွံာ် လၢအဒိၣ်စိဒိၣ်ကမိၤဒီးလၢလီၤကဝီၤပူၤအဖျါမုၢ်, နီၣ်အမ့ၢ် တၢ်မၤလီၤမုၢ်လီၤဖးတၢ်, တၢ်ကွၢ်တလီၤတၢ် ဒီး တၢ်မၤအၢမၤသီ ပုၤဟီၣ်ခိၣ် ဖိအခွဲးအယၢ်တဖၣ်ဆူ ကိၢ်ပယီၤကလုာ်န့ၣ်ဖိတဖၣ် ဒီး တၢ်ဘျီတၢ်ဘျီအန့ၣ်ဖိတဖၣ်အကျါသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒိန့ၣ်အီၤ ဖဲလၢဒဲၤဘၣ် ၅သီ, ၂၀၁၅န့ၣ် ဖဲထီတထွဲၣ်ကိၢ်ဆၢ, တီအူကိၢ်ရၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဒူးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဟံၣ်ဖျါ ထီၣ်အသးလၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အပူၤဒီးစးထီၣ်ဟး လၢထီၣ်ဘၣ်သဝီဆူန့ၣ်ကါမိၣ်သဝီလၢတၢ်ထီၣ်ခါကိၢ်မုၢ်မၤအီၤခိၣ်ပနီၣ်(ခၢအံၤအံၤ)န့ၣ်လီၤ. ခၢအံၤအံၤ ဟံးဆူၣ်သဝီဖိသ့ၣ် တဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ်လီၤလၢဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အသးတၢ်လီၤတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ, သဝီဖိလၢခၢအံၤအံၤ ဟံးဆူၣ်အဟီၣ်ခိၣ် လၢအအိၣ်လၢ သဝီသၢဖျါလၢအမ့ၢ်ထီၣ်ဘၣ်, န့ၣ်ကါမိၣ် ဒီးယုၤအီၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ် ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အသးကအိၣ်ပုၤအဂၢၢ် ၈၀၀ယၢ်ယၢ်ဒီးဟးဝဲလၢကျဲမုၢ်ဖိခိၣ်ဒီးဟံၣ်ဖျါထီၣ်အသး ဒဲးသီးကဒီးန့ၣ်ဘၣ် ကၢအဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတနီၤလၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ်အသးန့ၣ် မ့ၢ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအကျိးသ့ၣ်တဖၣ် လီၤမၤဟးဂီၤဒီးဘၣ်သးကွံာ်အတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၤအကျိ ခီဖျိထံလုာ်ဘၢတၢ် ဒီးတၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤဟးဂီၤခီဖျိအပူၤကွံာ်ထီၣ်ဘၣ်ထံတမၢ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. နီၣ်တၢ်ဘျီသဲးစးအသိး, ပုၤလီၤကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အတၢ်ကိးသတြီၢ်ထီၣ်ဒီး ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ပနီၣ်လၢအအိၣ်ကွဲးလီၤအသးလၢ “ပတလိၣ်ဘၣ် ကိမုၢ်မၤအီၤခိၣ်ပနီၣ်ဘၣ်, ပတလိၣ်ဘၣ်ပုၤထူစံးဖိတၢ်ဘျီတၢ်ဖိၣ်ပၣ်တၢ်ဘၣ်, ဟ့ၣ်ကဒါကွၢ်လီၤက ဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ် လၢအမ့ၢ်ပမိၢ်ပံၤဖဲဖု အတၢ်ဟ့ၣ်သါ တဘျီယီ” တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

ခၢ်အဲၣ်ယျာ်ဟံးပနီၣ်ကညီကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဟံးပနီၣ်ကီၢ်ခိၣ် ကီၢ်စဲၣ်အဆၢတဖၣ်

“ဒ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်တမၤလီၤမၤသးတၢ်ပၤဆူၣ်သန့ဒီးကလုာ်ၣ်တၢ်ၣ်တၢ်ဆၢဘၣ်အမဲၣ်ညါ ကမၤဆူၣ်ထီၣ်အါထီၣ်တၢ်မၤပယုဲသ့တဖၣ် လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဝဲအံၤမ့ၢ်ထီၣ်ခိၣ်တခါ လၢခိၣ်ခါအါခါအကျါ ဘၣ်ဆၣ်တမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်လိာ်ဘၣ်အဂံၢ်ထံးတခါ လၢတၢ်လိာ် ဘၣ်အီၤန့ၣ်ဘၣ်. ပစံးတၢ်အဒိ, ခဲကိာ်တနွံ, တၢ်မၤဆိတလဲန့ၢ်.အ.ဖပဒ်တၢ်ပၤတၢ်ပြးဆူတၢ်ပၤတၢ် ပြးလၢအလီၤကၢ်ဒီးဒ်မိၣ် ခြံၣ် စံၣ်အ ကွၢ်အဂီၢ်ဒုၣ်ကယၤ, ပတၢ်ဖံးတၢ်မၤအတၢ်လိာ်ဘၣ်ကလဲၤအသးဆူညါဒီးန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ် တၢ်တမံၤမံၤတခါတၢ်လၢပလိာ်ဘၣ်အီၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်တခါလၢအဒိန့ၢ်ဒီးတၢ်အဝဲန့ၣ် ခီဖျါလၢပဘၣ်လဲၤခီဖျါကွၢ်ဆၢမဲၣ်တၢ် ဆိမိၣ် သ့တဖၣ် ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ခီဖျါၣ်ထံၣ်ဝဲလၢတၢ်အဝဲန့ၣ်က ငးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဆိတလဲဂ့ၤဒ်အါဒ်န့ၢ်ဒီး န.အ.ဖတၢ်ပၤတၢ်ပြးဒီးန့ၣ်လီၤ.ဘၣ်ဆၣ်သန့ကတၢ်ဆိကမိၣ် ငးထံၣ်ပုၤတၢ်ဆူၣ်သး ဒီးငး နဲၣ်ပုၤတၢ်အစၢလၢအကမၣ်တဘျီဘၣ်တဘျီဝဲဒ်မိၣ် ခြံၣ်စံၣ်တၢ်ဆိတလဲအကတီၢ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤကမ့ၢ်တၢ်ဂဲၤလိာ် လၢအငး အိၣ်ထီၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲတခါ ခီဖျါလၢပုၤအိၣ်လၢထံၣ်ဂ့ၤကီၢ်ဂၤသ့တဖၣ် တအံၣ်ဒီးန့ၢ်ဟူတၢ်ကစီၣ်လၢအတမုာ်တလၢလၢဘၣ် ဒီးလၢတၢ်ဂုၢ် ဒီးအံၤအဖီခိၣ် ပုၤလၢဟ့ၣ်ကျိာ်စ့တၢ်မၤဘျီ ဒီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤသ့တဖၣ် အါဒ်တၢ်တက့ၢ်ကဆိတလဲဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်တၢ်လိာ်ဘၣ် တၢ်မၤစၢၤ ဆူတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်လၢ အမ့ၢ်တၢ်အဂ့ၢ်ကတၢ်တခါ ဒီးမ့တမ့ၢ်ဘတခါ ဆိတလဲဒီးဟ့ၣ်က့ၤတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤသ့တဖၣ် ဆူထံၣ်ဂ့ၤကီၢ်ဂၤန့ၣ်လီၤ.အါန့ၢ်အန့ၣ်, သဝီဖိအကလုာ်သ့တဖၣ် တၢ်ကြးဒိကနၣ် ဒီးန့ၢ်ဟူအီၤဘၣ်ဆၣ် သန့ကတၢ်ကလုာ်ဝဲအံၤကလီၤ ထွံလီၤယုၤကွံာ် ခီဖျါလၢတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဒီးဒ်မိၣ် ခြံၣ်စံၣ်အပုၤကျိာ်ဘၣ်ကျိာ်သ့သ့တဖၣ် အကလုာ်ဒ်ဘၢကွံာ်သဝီဖိသ့တဖၣ် အကလုာ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. ပကလုာ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ကဒ်ဘၢကွံာ်အီၤဘၣ်ဆၣ်ပကဂုၢ်ကျးစး ပာ်ဖျါထီၣ်သဝီဖိသ့တဖၣ်အတၢ်ထံၣ် ဒီးအကလုာ် သ့တဖၣ်လၢဘၣ်ထွဲ လိာ်အသးဒီး အဝဲသ့တၢ်အိၣ်သးဒ်ဝဲအဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့တမုာ်လၢတၢ်ကလုာ်အဂၤဒ်ဘၢကွံာ်အီၤ သ့တဖၣ် မ့ၢ်တဘၣ်ထွဲဒီး ဟီၣ်ခိၣ်ခီဖျါၣ်တၢ်ပာ်လီၤ တၢ်မၤကျဲတက့ၢ်ဘၣ်ဆၣ်သန့က မ့ၢ်ဒ်အဝဲသ့တၢ်ထံၣ်လၢကျဲကိးကပၤဒီးလၢ အဘၣ်ထွဲ လိာ်သး ဒီးပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ် ဒီးအသးသ့တမုာ်လၢပၤသ့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.”

လိပ်ပင်ဖျါအံ့ဘဉ်တၢ်ကွဲးအီၤလၢ KHRG ဖျီပူၤပုၤထၢတၢ်ကစီၣ်တဖၣ်,
ကိပ်ယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး(တၢ်ရၤလီၤအီၤဖဲလၢအီၤကူၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

တၢ်ပၤဖျါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလီၤတံၢ်လီၤဆဲးလၢတၢ်ယု ထံၣ်သ့ၣ်ညါအီၤတဖၣ်

သုးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်

“ပှတဂမုဉ် တဖိဉ်ကျိ မုတမုဉ် သီးသူးကူကတဘဉ်, ပမုဉ်ဒဉ်ပှတမုဉ်ကိးဂါဒီးလီၤ. ကိၢ်ပယီၤသူး ထံဉ်ပှတမုဉ်ဒီး ခးဝဲလီၤ. အဝဲသုဉ် သုဉ်ညါဝဲ နီၢ်ကိၢ်လၢ ပှသုဉ်တဖဉ်န့ဉ် မုဉ်ပှသဝီဖိလီၤ. အဝဲသုဉ်ကိးယါဝဲ “တဘဉ်ယုၢ်တဂ့ၢ်”, ဘဉ်ဆဉ် သဝီဖိသုဉ် တဖဉ်ပျါဘဉ်အဝဲ သုဉ်ဒီးယုၢ်ဝဲ ဒီး အဝဲသုဉ်ခးဝဲသဝီဖိတဖဉ်လီၤ. အဝဲသုဉ် ၃ဂါ ယုၢ်ဝဲဆူစံဉ်ပျီုပှ ဒီး ဘဉ်ဒိဝဲ ၂ ဂါ. ဖါကွဉ်ယါတဂါဘဉ်ဒိဝဲဖဲအချါယံ တိတိဒီး ဘဉ်ဒိဝဲ ခံထံဉ်. ယဒုဖိ စီၤဖ--- ဘဉ်ဒိစ့ၢ်ကိးဝဲ. ပှလၢအတယုၢ်ဘဉ် သုဉ်တဖဉ်န့ဉ် ထံဉ်ပှဒီး အသကိးတဖဉ် အယီ အဝဲ သုဉ် ယုၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲလီၤ. ဒီးပှသူးဖိသုဉ်တဖဉ် ခးစ့ၢ်ကိး အဝဲသုဉ်လီၤ. ပယီၤသူးသုဉ်တဖဉ် တဲဝဲလၢ ပမုဉ်ယုၢ်န့ဉ် အဝဲသုဉ်ကခးပှလီၤ, အယီန့ဉ် အဝဲသုဉ်ခးနီၢ်ကိၢ်ဝဲလီၤ.”

သဝီဖိတကတော်ဟံးန့ၣ်အတၢ်ကတိၤလၢလံာ်ပာ်ဖျါလၢ KHRG ပှၤထၢတၢ်ကစီၣ်ဖိကွဲးဝဲ, ဖဲဖဉ်အၣ်ကီၢ်ရၣ်/
ကညီကီၢ်စဲၣ်ခၢၣ်သး(တၢ်ရၤလီၤအိၤဖဲ လါစဲးပထုဘၢၣ် ၁၉၉၇န့ၣ်)

- လာ ၂၅ နံပါတ်ဖျါအဆာကတိ၊ သုးတဟူးတဂါးဒီးတမအာမသီပပဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်လအဘၣ်တမအီလကီၣ်ပယီၤသုးဒီး ဒံမါခြံၣ်ထုၣ်ကညီဘူးဒးသုးမုၢ်ဒိၣ် (ဒံၣ်ခွၢ်ဘၣ်အုၣ်- DKBA)သုး လအဆိတလဲက့ၤအသးဆူကီၣ်ပယီၤသုးလအမုၢ်သုးခိးကီၢ်ဆာ (BGFs) မဘၣ်ဒီပပကမျါၣ်တဖၣ် လအဆိၣ်ဒီးတပညိၣ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲး ဒီး ပညိၣ်ပပကမျါၣ်တဖၣ်လီၤလီၤလအဆိၣ်ဒီး အတၢ်ဖဲးတမအကျါၤအကျဲလီၤတံၢ်လီၤဆဲးခီဖျါအတၢ်ကူၣ်တရဲးတဖၣ်လအမုၢ်တမဆူၣ်မစိး, တၢ်ထၢဆူၣ်သုးဖိ, ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပိၢ်ဒီးတၢ်ထီၣ်ဒုးဝဲဒူသဝီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- တၢ်ဆဲးမၤဝဲသုးတဟူးတဂါးတဖၣ်, ကီၣ်ပယီၤသုးဒီးသုးခိးကီၢ်ဆာတဖၣ်အတၢ်ဆဲးအိၣ်ဆိလီၤဒီးသးလာ ပုၤတဝါပူၤဝဲ ကီၣ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤအံၤကဲထီၣ်ဝဲတၢ်သုၣ်ပျံၤသးဖုး လၢသဝီဖိတဖၣ်အတၢ်ပူၤဖျးအဂီၢ် ဒီး တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ်အန့ၣ်တၢ်အံၤဆဲးဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ထၢဆူၣ်သုးလာပုၤဒိၣ်တုၣ်ခိၣ်ပုၤတဖၣ်, တၢ်မဆူၣ်မစိး, တၢ်ထီၣ်ဒုးဒူသဝီတဖၣ် ဒီးဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပိၢ်အတၢ်မဘၣ်ဒီဘၣ်ထံးလအလီၤပျံၤလီၤဖုးဝဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- တၢ်ဘၣ်ဒီအဒိၣ်အမုၢ် ခီဖျါလၢသုးအတၢ်ဟူးတဂါးတဖၣ် ဒီး တၢ်မအာမသီပပဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်တဖၣ်န့ၣ်မုၢ်ဝဲ သဝီဖိတဖၣ် အတၢ်နၢ်န့ၢ်အိၣ် ကီၣ်ပယီၤသုး ဒီးတၢ်မဘၣ်ထွဲးသးဒီး ကီၣ်ပယီၤပဒိၣ်န့ၣ် အဂံၢ်စၢ်ဒီးဝဲ မုၢ်လာ တၢ်ဂ့ၢ်လအကဲထီၣ်တုၢ်သး လၢ အပူၤကွံာ်တဖၣ်လအဘၣ်လးဒီး တၢ်မအာမသီ လၢတၢ်မအီၤလကီၣ်ပယီၤသုး ဒီး သုးခိးကီၢ်ဆာတဖၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. မုၢ်လာ သဝီဖိသုၣ်တဖၣ်ဘၣ်တူၢ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်မအာမနးလာ ၂၅ နံပါတ်ပူၤအံၤအယီၤအဝဲသုၣ်ဘၣ်သဂါၢ်ဝဲဒီး တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူ တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- သဝီဖိသုၣ်တဖၣ်သုၣ်အတၢ်သုတၢ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်တရဲးအကျဲတဖၣ်လအပပယုၣ်ဝဲတၢ်ထံၣ်လိာ်တဲသကိးတၢ်ဒီး ပုၤမအာတၢ်တဖၣ်လီၤလီၤ, အိၣ်ဒီးတပညိၣ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးလၢကပဒုၣ်ဟးဆဲးဝဲကီၣ်ပယီၤသုး, သုးခိးကီၢ်ဆာ ဒီး ဒံၣ်ခွၢ်ဘၣ်အုၣ်သုးတဖၣ် ဒီး သုၣ်တၢ်သုတၢ်ဘၣ်တဖၣ်လၢကဟးဆဲးဝဲပုၤလၢမအာမသီပပဟီၣ်ခိၣ်ဖိအတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိသုၣ်တဖၣ်ယုၣ်ကိးဝဲကျဲလအကဲထီၣ်တၢ်မစၢၤလအဟဲခီဖျါလၢလီၤကဝီၤပဒိၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ် ဒီး တၢ်တီတၢ်တြိၤအကျါၤအကျဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သနၢ်က့, အဝဲသုၣ်ဟ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢတၢ်တြိၤမတံာ်တၢ် လအဒိၣ်အမုၢ်အိၣ်ဝဲ ခီဖျါ အဝဲသုၣ်ပျံၤဝဲလၢတၢ်ကမၤကၣ်က့ၤအီၤအယီၤတၢ်အံၤတြိၤယာ်အဝဲသုၣ်တဖၣ်လၢကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်တီတၢ်တြိၤလၢတၢ်မအာမသီပပဟီၣ်ခိၣ်ဖိအတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ခိၣ်အိၣ် ဖဲလၢယၤန့ၣ်အိၣ်ရံၤ ၂၀၀၂ နံၣ် ဖဲလၢသီကီၢ်ဆၣ်, ဖၣ်ပုၤ(မုၢ်တြီၤကီၢ်ရၢၣ်)အပူၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဖုၣ်န့ၣ်ဖျါထီၣ် နီၣ်ရံၤ---ယုကွၢ် ကွၢ်ဝဲအဘုလၢအဆိၣ်တၢ် ဖဲန့ၣ်အသးသ့ၣ်တဖၣ်ခွၢ် အကွၢ်အဘုဖိဖဲန့ၣ်---သဝီ ဖဲ၂၀၀၂ နံၣ် ဖဲပုၤကီၢ်ရၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘုလၢအဆိၣ်လၢဘုဖိပူၤခဲလၢအိၣ်ဝဲအန့ၣ်၅၀ န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤဘၣ်တၢ်ခိၣ်အိၣ်ဖဲလၢယၤန့ၣ်အိၣ်ရံၤ ၁၀သီ, ၂၀၁၆ နံၣ် ဖဲဂ---သဝီ, လၢအိၣ်ကီၢ်ဆၣ်. ချၢၣ်လွၢ်ထီၣ် ကီၢ် ရၢၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤဖုၣ်န့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲအကွၢ်---တယးကွၢ်ဝဲစးထီၣ်လၢ တၢ်လျီၤတၢ်အဆၢကတီၢ် ပုၤလၢအဆိၣ်လၢ ဂ---သဝီ လၢအဘၣ်မုၢ်ပီၤသ့ၣ်တဖၣ်ကအိၣ်ဝဲ ၁၆၀၂ ယၢ်ယၢ်ညါန့ၣ်လီၤ. ခီဖျါလၢတၢ်လၢအိၣ်နီၣ်ခိသးသမူ တၢ်ဂီၢ်ကီၢ် အိၣ် အယီၤပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်မုၢ်မၤယးထီၣ်အိၣ်သန့ကွၢ် လၢကအိၣ်မူဘၣ်အဂီၢ်သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကလဲၤလၢအိၣ်ခိးတၢ်လၢပုၤပူၤလီၤ. လၢတၢ်ဂီၢ်အိၣ်အယီၤ အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ခိးစးတၢ်လၢမုၢ်ပီၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤဘၣ်မုၢ်ပီၤအကျါအဝဲအဟံၣ်ဖိလီၤပီၤစ့ၢ် ကိးဝဲ သၢၤလၢအမုၢ် အခဲန့ၣ် (ယိးဖး) ခဲၤခိးအဖိခိၣ်မုၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးတၢ်မၤအၢမၤသီ

“လၢမုၢ်န့ၣ်ခိၣ်တၢ်န့ၣ်ကျါန့ၣ် ပုၤသးဖိတဖၣ် ကဟံၣ်ဖိသ့ၣ် ပုၤပိၣ်မုၢ်တဖၣ် လၢကတီၢ်ဆၣ်ဝဲအဂီၢ်. အဝဲသ့ၣ်ပျဲလိၣ်သးလီၢ် ခိး လၢတန့ၣ်အတီၢ်ပုၤန့ၣ် ပုၤပိၣ်မုၢ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဖိဆူၣ်အိၣ်လၢ ပုၤသးဖိအၢၤလီၤ. ယၤစ့ၢ်ကိး ပုၤဖိဆူၣ်ယၤတလီၢ်လီၢ် ခိးသိး ပိၣ်မုၢ်အၢၤတဖၣ်လီၤ. ဖဲပုၤကတီၢ်ဆၣ်ယၤအခါ မ့တမ့ၢ် ဖဲပုၤဂၢၢ်ကျဲးစးမံၤယုၣ်ခိးယၤအခါန့ၣ် ယၢ်ဟူၤ ပိၣ်မုၢ်အၢၤတဖၣ် ကိးပသုဝးဝးယၤလီၤ. အဝဲသ့ၣ်မၤဝဲ ခိးအိၣ်ကိးန့ၣ်ခိး ခိး လၢမုၢ်ဆူၣ်ထီၣ်တခါ အဝဲသ့ၣ်မၤ ပဝံၣ်တၢ်ဘိၣ်တဖၣ် လၢကစၢၢ်ကျါ. ယတူၢ်ဘၣ်တမ့ၢ်ဘၣ်လီၤဆီၣ်တၢ်လၢ နီၣ်အ---အဂီၢ်ခိၣ်မး. တၢ်ဖိဆူၣ်အိၣ်န့ၣ်မး ကိးန့ၣ်ခိး ခိး အနီၢ်ကစၢၢ်ဆးလၢ ကဝံၣ်တၢ် ဘိၣ်တဖၣ်လီၤ.”
မုၢ်ဂၢၢ်တ--- (ပိၣ်မုၢ်, ၃၂ နံၣ်), ကွဲၣ်ထိးကီၢ်ဆၣ်, ဣသထူၣ်ကီၢ်ရၢၣ်/တလၢၤကီၢ်ခိၣ်ကလံၤစိး, (တၢ်မၤတၢ်ထံၣ်လိၣ်သံကွၢ်ဖဲ လၢယၤန့ၣ်အိၣ်ရံၤ ၁၉၉၂ နံၣ်)

- စးထီၣ်လၢ တၢ်မၤဝဲတၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးပတြီၤပံၤအလီၢ်ခဲန့ၣ် တၢ်မၤသံ ခိး တၢ်မၤဆါမၤပယွဲ လၢအတဖိးသဲစးတဖၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသး, သးခိးကီၢ်ဆၢ ခိး ကလုၢ်ဇုၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤ မၤဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် လီၤစ့ၢ်ကွၢ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့ကွၢ် တၢ်မၤသံ ခိး တၢ်မၤဆါမၤပယွဲ အတၢ်ဟ့ၣ်သါအံၤ မ့ၢ်ခိးဝဲတၢ်ခါလၢ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဆဲးတူၢ်ဘၣ်ခိးဝဲလၢ အတပူၤဖျဲးဝဲခိးခိး တၢ်ဘၣ်ယိၣ်တဖၣ်ဘၣ် ခီဖျါလၢ သးသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဆီလီၤခိးအသးလၢ အဝဲသ့ၣ်အသိးအကျါအယီၤန့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ်, တၢ်မၤပျံၤမၤဖး သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ဆဲးသ့ၣ်ခိးအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤသး, သးခိးကီၢ်ဆၢ, ကလုၢ်ဇုၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ်, ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ် ခိး ခိးပနံၣ်တဖၣ် လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဘၣ်ဘျးအကျဲ တဘိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤပျံၤမၤဖး သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ညီၣ်န့ၣ်မုၢ်တၢ်လၢ အလီၤဘၣ်ယိၣ်ဝဲ ခိး ကဲထီၣ်တၢ်အလုၢ်အလၢတခါအယီၤ မုၢ်တၢ်လၢ ပုၤတဝၢဖိတဖၣ် ညီၣ်န့ၣ်အိၣ်ခိးတၢ်ပျံၤတၢ်ဖးလၢ တၢ်ကမၤကၣ်ကွၢ်အိၣ် ဖဲလၢအဝဲသ့ၣ် မုၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်မၤအၢမၤသီအဂ့ၢ်အခါအယီၤ တၢ်အံၤတြီၤယၢ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ် လၢကခိးန့ၣ်ဘၣ် တၢ်တီတၢ်တြီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- မုၢ်ခါတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကး မ့ၢ်ဝဲတၢ်မၤအၢမၤသီတခါလၢ အကဲထီၣ်ညီၣ်န့ၣ်အသး ခိး ဖဲတၢ်ဘၣ်ကံၣ်ဂုၢ်လီၤကယးကွၢ်ဝဲ အဆၢကတီၢ် ဒၣ်လၢန့ၣ် တလီၤစ့ၢ်ဒၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဆဲးဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ အဝဲသ့ၣ် တူၢ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်လၢ အတအိၣ်ခိးတၢ်ဘၣ် တၢ်ဘၢ လၢအပုၤတဝၢပူၤဘၣ်. မုၢ်လၢ မုၢ်ခါတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးအံၤ တၢ်သ့ၣ်အိၣ် ခိးအမုၢ် သးအတၢ်ကူၣ်တရံးအကျဲတခါ ဖဲ တၢ်ဘၣ်ကံၣ်ဂုၢ်အဆၢကတီၢ် ခိး မုၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲ တၢ်မၤအၢမၤသီ အဆဲးမၤအသးလၢ အဘၣ်တၢ်မၤစ့ၢ်ကိးအိၣ်လၢ ပုၤတဝၢဖိတနီၤ န့ၣ်လီၤ. ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဟံၣ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢ တၢ်တီတၢ်တြီၤတအိၣ်လၢပုၤဘၣ် မုၢ်လၢ တၢ်မၤအၢမၤသီအံၤန့ၣ် ညီၣ်န့ၣ်တၢ်တယု သမံသမိးအိၣ် လီၤတၢ်လီၤဆဲး မ့တမ့ၢ် ပုၤမၤကမၢ်တၢ်တဖၣ် တၢ်တဟ့ၣ်အိၣ်တၢ်ကမၢ် တုၤလီၤတီၤလီၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
- တၢ်မၤဆါမၤပယွဲ အံၤဘၣ်တၢ်သ့ၣ်အိၣ်ခိးအမုၢ်တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ကမၢ် ခိး တၢ်သမံသမိး လၢ ကီၢ်ပယီၤပၤကီၢ်, ကီၢ်ပယီၤသး, သးခိးကီၢ်ဆၢ ခိး သးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ် အယီၤ ကဲထီၣ်ဝဲ တၢ်ဆဲးလီၤစ့ၢ်လီၤလၢ တၢ်တီတၢ်တြီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ခီဖျါလၢ တၢ်ခိးန့ၣ်ဘၣ် တၢ်တီတၢ်တြီၤအကျဲသန့တအိၣ်လၢပုၤ ခိး တၢ်ဂံၢ်စၢၢ်လၢတၢ်ကမၤကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်သိၣ်တၢ်သီ တၢ်ဘျါတဖၣ်အယီၤ ကဲထီၣ်ကွၢ်ဝဲလၢ တၢ်ဂုၢ်လၢအဘၣ်ယးခိး တၢ်မၤအၢမၤသီတဖၣ်န့ၣ် တၢ်စံၣ်ညီၣ်အိၣ်တအိၣ် ခိး ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ် သ့ၣ်တဖၣ် တခိးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်တီတၢ်တြီၤမ့တမ့ၢ်တူၢ်ဘၣ်ဝဲလၢတၢ်ကးတံၣ်ကွၢ် တၢ်တီတၢ်တြီၤအကျဲလၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၣ်အံၤဖဲ နီၣ်တကီၢ်ကီၢ်ဆၣ်, န့ၣ်ယၢ်ကီၢ်ရၢ်အပူၤဒီး န့ၣ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲဖဲလၢအိးကထိာ်ဘၣ် ၁၆သီ, ၂၀၁၅န့ၣ် အနံၤန့ၣ် ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ကရၢ်တဂၤလၢဘၣ်တၢ်ကိးအံၤလၢဘးအူၤန့ၣ် ကျဲၣ်လီၤဝဲတလးအိၣ်ထူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲ လၢတလးအိၣ်ထူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်သူအံၤလၢကထၢန့ၣ်လၢအဂီၢ်ဒီး ဖဲဘးအူၤကျဲၣ်လီၤသ့ၣ်အခါ အဝဲတဲ ဖျါတဲဖျးစ့ၢ်ကိးန့ၣ်သဝီဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘးအူၤတဲဖျါသဝီဖိလၢ “ပုၤဟဲဘျီတဂၤဂၤဖါ, ပုၤတဂၤဂၤလၢအဟဲန့ၣ် ယကမၤသံကွၢ်အံၤခဲလၢ်” လၢတၢ်ဂၢ်ဒီးအံၤအဖိခိၣ် သဝီဖိသံကွၢ်ထီၣ်ဝဲ “သ့ၣ်ဖိစ့ၣ်တဂၤအံၤမ့ၢ်အခိၣ်အနီၣ်အိၣ်စ့ၢ်ဖါ. အဝဲအိၣ်လၢသဝီပူၤန့ၣ်မတဂၤမၢ်တဲဘျးအံၤတဘျီဘၣ်.” (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲပိၣ်မုၢ်သၢဂၤ လၢပုၤမၤတၢ်ထီၣ်လိာ်သံကွၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်လးတၢ်မၤဆါပယုၣ်အဂၢၢ်လၢအဝဲသ့ၣ် တူၢ်ဘၣ်ဝဲဖဲ ကိၢ်ပယီၤသးအစုပူၤဖဲ ၁၉၉၂န့ၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢပုၤပိၣ်မုၢ်ယိးဂၤအကျါ အဝဲသ့ၣ်သၢဂၤဟံးယုၣ်စ့ၢ်ကိး ဖဲတၢ်မၤဆါပယုၣ်အဝဲသ့ၣ်အဆၢကတီၢ် ဒီးတနံၤဘၣ်တနံၤတၢ်မၤဆါပယုၣ်အဝဲသ့ၣ် အါန့ၣ်ဒီးတဘျီန့ၣ်လီၤ. ကိၢ်ပယီၤသး န့ၣ်သမူ ဒီးဒီတီၢ်အဝဲသ့ၣ် တကးဒီးဘၣ်ဆိၣ်ဆိၣ်အဝဲသ့ၣ်ခိၣ်လၢထံကျါ ဒီးမၤဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်ခူၣ်လီၤအကစၢ်ဒၣ်ဝဲအပူၤဒီးမံၤနီၤလၢတၢ်ပူၤ လၢအခူၣ်ဟံးဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ် တၢ်မၤဆါပယုၣ်အကူၢ်အဂီၢ်လၢကိၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်ဖဲတၢ်မၤဆါပယုၣ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. ပိၣ်မုၢ်သၢဂၤလၢပုၤမၤတၢ်ထီၣ်လိာ်သံကွၢ်ဒီးအံၤန့ၣ်မုၢ်ဝဲ နီၣ်ဟ- ၅၅န့ၣ်, နီၣ်ဖ- ၂၆န့ၣ် ဒီးနီၣ်အ- ၄၀ န့ၣ် သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့

“ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤန့ၣ်, ပထံၣ်ဘၣ်လၢ ပယီၤပဒိၣ်တဲပုၤလၢ အဝဲသ့ၣ် ကဟ့ၣ်ဝဲ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ပကသိၣ်လိာ်ဘၣ် ကညီကျိၣ် လၢလီၤကဝီၤ ကညီကျိၣ်တဖၣ်အပူၤလီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဲဝဲလၢ ကညီကျိၣ်န့ၣ် တၢ်ကဘၣ်သိၣ်လိာ်အံၤလၢတီၢ်ပူၤတၢ်သိၣ်လိာ် ဆၢကတီၢ်. တမ့ၢ်လၢတၢ်ချါဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်တဲဝဲန့ၣ်သန့ၣ်ကပထံၣ်ဘၣ်လၢကွၢ်သရၢ်”
 ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်ပၢ်ဖျါတၢ်ကွဲးအံၤလၢ KHRG ပုၤထၢတၢ်ကစီၣ်ဖိတဂၤ, ဘျိး-ဒဲဝဲကိၢ်ရၢ်/တနီၣ်သရၢ်ကိၢ်ခိ (တၢ်ဒီးန့ၣ်အံၤဖဲ လၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၀၁၅န့ၣ်)

- လၢ၂၅ န့ၣ်အတီၢ်ပူၤ, တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဂၢ်ဝိဒ္ဓးယာ်တဖၣ် ဒီး တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂူၢ် အတၢ်ပိၣ်ထွဲထီၣ်ခံတဖၣ်န့ၣ် ပၢ်ယုၣ်ဝဲ တၢ်သးကမ့ၢ်လီၤဒီး တၢ်တြီတံာ်တၢ်လၢ သဘူလၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ် မၤတံာ်တံာ်ဝဲ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢ ကဒီးန့ၣ် ဘၣ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ လၢအထဲသီးတုၤသီး ဖဲကိၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဝဲ တၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤလၢ တၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးဒီးကိၢ်ပယီၤပဒိၣ် မၤအါထီၣ်ဝဲတၢ်လၢ်ဘျီလၢ်စ့ၤ လၢကမၤအါထီၣ်ဝဲ တၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ဆူအပူၤထံဖိကိၢ်ဖိခဲလၢ်ကျါသန့ၣ်ကပထံၣ်ဘၣ်လၢကွၢ်သရၢ်ဖဲကိၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤတဖၣ် တဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဒီးဝဲ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ လၢ အကြးဒီးအပူၤ, ကွီလၢအပတီၢ်တုၤထီၣ်ထီၣ်ဘးတဖၣ် လၢတၢ်လီၤလၢအပူၤဖျး ဒီး လၢအဘူးဒီးတၢ်လီၤလၢအဝဲသ့ၣ် အိၣ်အလီၤန့ၣ်ဘၣ်.
- ကျိၣ်စ့တၢ်မၤတံာ်တံာ် ဒီး တၢ်ဂဲၤလိာ်လၢ တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတဖၣ်မုၢ်ဝဲ တၢ်တြီယာ်တၢ်လၢ သဝီဖိတဖၣ် ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ လၢ၂၅န့ၣ်အတီၢ်ပူၤအံၤန့ၣ်လီၤ. တီၤဖျၢ်ကွီလၢ တၢ်တဘၣ်ဟ့ၣ်ဘူးလဲ ဒီး တၢ်ကြးဒီးအိၣ်ထီၣ်အံၤသပုၤကတၢ် တဖၣ်န့ၣ် ဖိသ့ၣ်တဒီးန့ၣ်ဘၣ်အိၣ်ကိးဂၤ ဖဲကိၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤဘၣ်, မ့ၢ်လၢ တၢ်ဘၣ်ဟ့ၣ်ဝဲအလုၢ်အပူၤခံမံၤလၢ် ဒီးအမ့ၢ် တၢ်ဟ့ၣ်အံၤဒ်တၢ်ပၢ်ပနီၣ်အံၤအသိး ဒီး တၢ်ဘၣ်ဟ့ၣ်အါထီၣ်အလုၢ်အပူၤအိၣ်ဝဲ ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ အသနၢ်တခါအယိန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂူၢ်အဆၢကတီၢ်အခါန့ၣ် သဝီဖိတဖၣ်ဘၣ်သၢဂၤစ့ၢ်ကိးဝဲဒီး ကျိၣ်စ့တၢ်လိာ်ဘၣ် လၢတၢ် အဂူၤအဂၤ သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်အယိ ကဲထီၣ်ဝဲတၢ်ဂၢ်ကီၤလၢ အဝဲသ့ၣ်ကဟ့ၣ်ဝဲတၢ်လၢ်ဘျီလၢ်စ့ၤ လၢကွီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လီၤဆိဒ်တၢ် တီၤခါးသး ဒီး တီၤထီၣ်ကွီ သ့ၣ်တဖၣ် ကိၢ်ဝဲလၢတၢ်ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်အံၤ မ့ၢ်လၢ ကွီဒ်အံၤ အိၣ်ဝဲစ့ၤ ဒီး ကွီလဲစ့ၢ်ကိး အပူၤဒိၣ်ဝဲအယိန့ၣ်လီၤ. တၢ်အပူၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ကဲထီၣ်ဝဲကျိၣ်စ့တၢ်လိာ်ဘၣ်အတၢ်ယၢ်တၢ်စံာ် ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ် လၢသဝီဖိသ့ၣ် တဖၣ်အဂီၢ် မ့ၢ်လၢ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်သၢဂၤဝဲလံးဒီး တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူဒီး တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ် တကူတလၢ အတၢ်ဂၢ်ကီၤသ့ၣ် တဖၣ်အယိန့ၣ်လီၤ.
- တၢ်သိၣ်လိာ် ကလုၢ်န့ၣ်ဆံးသ့ၣ်တဖၣ် အကျိၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်ဒီးဝဲလၢ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်ဖဲ ၂၀၁၄န့ၣ် အပူၤကညီကျိၣ် ဒီး တၢ်ဆဲးတၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ပျဲလၢ တၢ်ကသိၣ်လိာ်မၤလိအံၤလၢ ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ် အကွီတဖၣ် အပူၤ ဘၣ်ဆၣ်ညီန့ၣ်န့ၣ် ဘၣ်တၢ်သိၣ်လိာ်အံၤလၢ တၢ်သိၣ်လိာ်ဆၢကတီၢ်ဝဲအလီၤခံ ဒီး သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဝဲလၢ အနီၣ်ကစၢ်မး တၢ်ပျဲသိၣ်လိာ် အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ တၢ်သိၣ်လိာ် ကညီတၢ်စံာ်စံာ်စံာ်, လံာ်လဲာ် ဒီး ကညီကျိၣ် လၢကွီတဖၣ်အပူၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အရူဒိၣ်ဝဲလၢ တၢ်ကသ့ၣ်ညါပၢ်ပနီၣ်ဝဲ ပုၤတကလုၢ်အတၢ်ဆဲးတၢ်လၢန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂူၢ်အခါန့ၣ်, ကိၢ်ပယီၤသးပညိၣ်ဝဲကညီဖိအတၢ်သိၣ်လိာ်ကွီတဖၣ်လီၤလီၤ ဒီး မၤဆူၣ်ဝဲကွီတဖၣ်လၢ တၢ်ကပတုၣ်ကွီၣ် မ့ၢ်တမ့ၢ် တၢ်ကဘၣ်ဆိတလဲ သိၣ်လိာ်က့ၤဆူကိၢ်ပဒိၣ်အလံာ်မိၢ်ပုၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

- ခီဖျိလၢ တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၣ်သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ဘျါရဲအီၤတနၢ် ဦး အတၢ်လဲၤခီဖျိ ဘၣ်ဃးဦး ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ကိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် နးဝဲအယီၤ သဝီဖိ ဖဲကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤသ့ၣ်တဖၣ် တနၢ်န့ၣ်အိၣ်လၢၤ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ် ဦး ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်အကိသရၣ်, သရၣ်မုၢ်တဖၣ် လၢၤ ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်အဂၢၤ လၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် တနၢ်န့ၣ်အိၣ်လၢၤ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ် အပူၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးလၢ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် အိၣ်ဝဲဦး တၢ်သံကွၢ်ဘၣ်ဃး ကိသရၣ်, သရၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ အတၢ်ဟ့ၣ်လီၤသး ဦး တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ အပတီၢ် လၢအဟ့ၣ်ခီဟ့ၣ်နီၤလီၤဝဲတဖၣ် အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

“ခဲအံၤပဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကွဲးကွၢ်ကညီၣ်ကျိၣ်တဘျီလၢၤ ဦး ကတိၤကွၢ်အကျိၣ်စ့ၢ်ကိးတဘျီလၢၤ ခီဖျိလၢ အဝဲသ့ၣ် တဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ် ခွဲးတၢ် ယၢ်လၢကမၤလိာ်ဘၣ်ဝဲလၢကိၣ်ပူၤဘၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. ပလံာ်ပလံာ်လီၤမၤကွၢ် ဦး ဘၣ်တၢ်မၤဟးဂီၤကွၢ် ဝဲအီၤန့ၣ်လီၤ. ပယီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒုး ပူၤလၢကျဲအဝဲအံၤလီၤ.”

စီၤဖ---, တၢ်ဟံးန့ၣ်အီၤလၢတၢ်ပၢ်ဖျါလၢ KHRG ပူၤထၢတၢ်ကစီၣ်ဖိကွဲးဝဲ, ချၢၣ်လၢတၢ်သုးဖျိၣ်လီၢ်, ထီတထူၣ် ကီၢ်ဆၣ်,တီအူကီၢ်ရၣ်/ကညီၣ်ကိၣ်ဝဲၣ်ကလံၤစိး (တၢ်ရၢလီၤအီၤဖဲ လၢအိးကထိၣ်ဘၣ် ၂၀၀၀ နံၣ်)

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤဖဲ ၂၀၀၀နံၣ် ဖဲပုၣ်ပုၣ်ကီၢ်ရၣ် (မုၢ်တြီၤကီၢ်ရၣ်) အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုၣ်အူထီၣ်ကွၢ်အဝဲသ့ၣ်သဝီဦးကိသ့ၣ်တဖၣ် လၢကီၢ်ပယီၤသး ခိၣ်ချၢသးရၣ် ဖဲဖဲ ဖဲလၢဒီးဝဲဘၣ် ၁၉၉၉နံၣ် မ့တမ့ၢ်လၢယန့ၣ်အီၤရၢ ၂၀၀၀နံၣ်ဝဲၤအလီၢ်ခဲဖဲသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ယုၢ်မ့ၢ်ဟးဖျိးကွၢ် ဦးဖဲအဝဲသ့ၣ်ယုၢ်မ့ၢ်ဟးဖျိးလၢပုၢ်ကျါအဆၢကတီၢ် ကိသရၣ်တဂၢၤ သိၣ်လိအဝဲသ့ၣ်လံာ် န့ၣ်လီၤ. ဖဲသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဖဲလၢသဝီသၢဖျါၣ် လၢအဆိၣ် သ့ၣ်လီၤအသးလၢ လူၤသီကီၢ်ဆၣ်မုၢ်န့ၣ်တကပၤ လၢမုၢ်တြီၤကီၢ်ရၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤဖဲ လၢမးရူး ၂၀၀၉နံၣ်ဖဲပုၣ်ပုၣ် (မုၢ်တြီၤကီၢ်ရၣ်) အပူၤန့ၣ်လီၤ. ပူၤကိၣ်ဖိလၢအထီၣ်ကိၣ်ဖဲလီၤအိၣ် ကမ့ၢ်ဒဲကဝီၤ ဖဲပုၣ်ပုၣ်ကီၢ်ရၣ် သ့ၣ်တဖၣ် ဖဲန့ၣ်ကတၢ်ကိၣ်ပျါကသ့ၣ် ဆၢကတီၢ်အဝဲသ့ၣ် ကွၢ်ဟးဆူအနုသဝီ ဖဲလၢမးရူး ၂၀၀၁, ၂၀၀၉နံၣ် န့ၣ်လီၤ. ပူၤကိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢအဆိၣ်ပျါဖဲတၢ်ဂီၤအပူၤအံၤ အဝဲသ့ၣ်ခိဝဲ ပယီၤ သးကါကျဲချၢသးဖဲ ကညီၣ်ဒီးကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျိးသးမုၢ်ဒိးသးဖဲသ့ၣ်တဖၣ် ဟံးန့ၣ်အဝဲသ့ၣ် တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအခါန့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ ဦးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ တၢ်ဆိၣ်ထွဲ ကျါကျဲစ့ၢ်လၢရူသဝီပူၤဒီးသဝီဖိတဖၣ်တဆိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤသးတၢ်ပၢ်ဖိလံာ်ဘၣ် အယီၤ ပူၤကိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢအတၢ်လဲၤတၢ်ကွၢ်ဖိခိၣ် ကဘၣ်လဲၤခီဖျိဝဲကျဲလၢအဆိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ် ယိၣ်ဒီးသိးကထိၣ်ဘၣ်ကိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့

- တၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢ တၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ် တၢ်ကွၢ်ထွဲ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢအဒိၣ်အမုၢ်တခါ လၢ KHRG တၢ်ပၢ်ဖျါ လၢ ၂၅ နံၣ်အတီၢ်ပူၤအံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ် တၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ လၢသဝီဖိအဂီၢ်န့ၣ် ဘၣ်တၢ်သမၤကွၢ်အီၤ စးထီၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤ သးပၢ်လီၤတၢ်ဘျါလၢ တၢ်တြီတၢ်တၢ်တၢ် လၢတၢ်ကလဲၤကွၢ်သဘျီ ဦး တၢ်တြီယၢ်တၢ်စိာ်ဆါ ကသံၣ်ကသီသ့ၣ်တဖၣ် ဖဲ ၁၉၉၀ ဦး ၂၀၀၀နံၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်ဖဲ ၂၀၁၂နံၣ် တၢ်ပတုာ်တၢ်ခးဝဲၤအလီၢ်ခဲ တၢ်မၤတံာ်တၢ်တၢ်လၢ တၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ် ဆူၣ်အိၣ်ချ့အံၤ ဆီတလဲကွၢ်သးလၢ တၢ်မၤတံာ်တၢ်ခီဖျိ တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၣ်အတၢ်ဘၣ်ထွဲ ဆူ တၢ်ဒီးသန့သးလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်တၢ် လီၤတူၣ်လီၤကၢ် ဒ်အမုၢ် ကျဲသ့ၣ်တဖၣ် တအိၣ်လၢပုၤလၢ တၢ်ကလဲၤဝဲဆူ ခိခိၣ်န့ၣ်သဝီတၢ်လီၤတဖၣ် ဦး တၢ်လၢတၢ်ပုၤတအိၣ်ဝဲလၢ တၢ် ကမၤဝဲတၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဖဲခိခိၣ်န့ၣ်သဝီတၢ်လီၤတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.
- ပူၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်သကၢ်ဝဲဦးတၢ်တလၢတပုၤလၢ တၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ဦး ကသံၣ်က သီတၢ် ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ် ယုၢ်အိၣ်ချ့သ့ၣ်ဝဲအခါန့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢ တၢ်တြီယၢ်အကလုာ်ကလုာ်လၢ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်လဲၤတၢ် ကွၢ်ပူၤအယီၤ တၢ်ဆူးကွၢ်ဆါတီ, တၢ်သုၣ်ဝဲၤလီၤဒီး ဦး တၢ်ဆူးတၢ်ဆါသ့ၣ်တဖၣ် မၤသံပူၤအါန့ၣ်ဒီး တၢ်မၤအါမၤသီလၢ အဘၣ်တၢ်မၤအီၤ လၢကီၢ်ပယီၤသး ဦးကလုာ်န့ၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ် ဖဲတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.
- တၢ်လီၢ်ဖဲ တၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲဦး တၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်အီၤညီၣ်အိၣ်အလီၢ်န့ၣ် ပူၤဆါသ့ၣ်တဖၣ် အါတက့ၢ် ပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ပူၤမၤတၢ်ဖိတအိၣ်လၢပုၤ, ကသံၣ်ကသီအပိးအလီတအိၣ်လၢပုၤ ဦး တၢ်အိးထီၣ်အီၤ တၢ်ဆၢကတီၢ် တဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စး ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ် သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ပၢ်ဖျါထီၣ် တၢ်ကအုကစ့ၢ်ဘၣ်ဃး တၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ လၢအပတီၢ်တုၤထီၣ်ထီၣ် ဘးသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်တူၢ်လီၢ်အီၤသ့, လီၤဆီဒ်တၢ်လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤလၢတၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤသ့ဖဲ ၂၀၁၂နံၣ်တၢ်ပတုာ်တၢ်ခးဝဲၤအလီၢ်ခဲ လီၤ.သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် လဲၤခီဖျိဘၣ်ဝဲ တၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ပူၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ် တအိၣ် ဦးတၢ်ယူးယိၣ်ပၢ်ကဲ, တအိၣ်ဒီးတၢ် သ့ၣ်ညါလၢပုၤ ဘၣ်ဃးကသံၣ်ကသီအဂ့ၢ် ဦး ဂ့ၢ်လီၢ်တၢ်လၢကကူၤစါယါဘျါတၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

- KHRG တၢ်ပာ်ဖျါလၢ ၂၅နံၣ်အတၢ်ပူၤဘၣ်သးဒီးတၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢ တၢ်ဒီးန့ၢ်အိၣ်သ့သ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ် အပတၢ်ဖုၣ်ဝဲဒိၣ်မး လီၤဆိၣ်တၢ်ဖဲခိၣ်ခိၣ်န့ၣ်သဝီတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ် ဖဲကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၢ်ကလံၤထံးအပူၤန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးသ န့ၤထီၣ်အသးလၢ မိၢ်လုၢ်ပာ်လုၢ်ပုၤကူဆါယါဘျါတၢ်ဆါသရၣ်တဖၣ် ဒီး သ့ၣ်ကံၢ်ဝဲကသံၣ်ကသီတဖၣ် လီၤဆိၣ် တၢ်ဖဲတၢ်ဘၣ်ကံၢ်ဂ့ၢ် အဆၢကတီၢ် ဒီး တၢ်ယုၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်အခါန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့က တၢ်ဒီးသန့ၤထီၣ်သးလၢတၢ်သ့ၣ်တ ဖၣ်အံၤအဖီခိၣ်န့ၣ် ဆဲးအိၣ်ဒီး ဝဲလၢတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်တအိၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲး ဒီး ဖဲတၢ်လီၤလၢ ကသံၣ်ကသီတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတအိၣ်ဘၣ် တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.
- တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ မ့ၢ်န့ၢ်သဘျ့ ဒီး တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်အိၣ်သ့ထဲသီးတုၤသီးသန့က ကျိၣ်စုတၢ်တြီမၤတံၢ် တၢ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးဝဲဒိၣ်ခိၣ်မုၢ်န့ၣ်လီၤ. ကျိၣ်စုတၢ်ဂ့ၢ်ကိတၢ်ပိၣ်ထွဲ ထီၣ်အခံတဖၣ်ခိၣ်ဖျါတၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိတၢ်ခွဲးတၢ် ယၢ်တဖၣ်လၢကီၢ်ပယီၤသး, သးခိးကီၢ်ဆါ ဒီး ကလုာ်န့ၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ်န့ၣ် ပၣ်ယုၢ်ဒီးကျိၣ်စုတၢ်ယုဆူၣ်ယုစိး ဒီး သဝီဖိတဖၣ် တၢ်ဆၢကတီၢ်တအိၣ်လၢပုၤလၢကမၤတၢ်မၤလၢတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအကီၢ်အယီၤ ကဲထီၣ်က့ၤဝဲလၢသဝီဖိတဖၣ် ကျိၣ်စုတကူတယၤ ဒီး ဟ့ၣ်ဝဲကသံၣ်ကသီအပူၤတန့ၢ်လၢဘၣ်လီၤ. ဖဲပုၤဂ့ၢ်ဝိဒ္ဓဲးယာ်တၢ်အိၣ်သးဟဲဂ့ၢ်ထီၣ်အခါ သဝီဖိတဖၣ် ဟံၤဖျါထီၣ်ဝဲလၢ အဝဲသ့ၣ်ဆဲးဘၣ်သ ကါဒီးဝဲဒီး တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တန့ၢ်တသ့ဘၣ်မုၢ်လၢ ကျိၣ်စုတၢ်တြီ မၤတံၢ်တၢ်တဖၣ် ဒ်အမ့ၢ် တၢ်လၢၤဘျီလၢၤစ့ၤလၢ တၢ်လဲၤဆူတၢ်ဆါဟံၣ်, ကသံၣ်ကသီအပူၤ, ဒီး ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတနီၤန့ၣ် တအဲၣ်ဒီးကူဆါယါဘျါဝဲ ပုၤဆါလၢအဖီတဖၣ် အယီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၢ်အိၣ်ဖဲလၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၉သီ, ၂၀၁၅နံၣ် ဖဲသမံးဒီးသဝီ, သမံးဒီးကရၢ်, ကိးတရံးကီၢ်ဆၢ, န့ၣ်ယၢ်ကီၢ်ရၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤဟံၤဖျါ ထီၣ်ဝဲ တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးတဖျါလၢဘၣ်တၢ်တုထီၣ်အိၣ် လၢကီၢ်ပယီၤပဒိၣ် ဆူၣ်ချ့ မၤစၢၤဝဲၤကျိၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်န့ၣ် စးထီၣ်လၢတၢ်တုထီၣ် တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ် ဒီးဝဲဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိမုၢ်တမ့ၢ်ကသံၣ်ကသီသ့ၣ်တဖၣ် တအိၣ်ဘၣ်. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤ အဖီခိၣ်သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်သ့ဝဲတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးတဖျါအံၤတသ့နီၣ်တမံၤဘၣ်. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဟံၤဖျါထီၣ်ဝဲ ဖဲ ၁၉၉၄နံၣ်န့ၣ် သဝီဖိတကၤလၢအအိၣ်ဖဲ ဖုၣ်ပုၣ်ကီၢ်ရၢ် (မုၢ်တြီကီၢ်ရၢ်) ဘၣ်တၢ်ခးအိၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသး လၢအဟူးဂဲၤဟးဝဲၤတဖု ဖဲအဝဲပဒုၣ် ဟးဆူးအသးလၢတၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်ပုၤဝဲတၢ်ဖိအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကျိၣ်ဘၣ်အခိၣ်ဒုၣ်သၣ် ဖိလၢလၢအထွဲတခါဒီးဖျါသဂါဆူအကံၢ်ဒုၣ်မဲၣ်ညါဒီးအပူၤလီၤလီၤကအိၣ်ဝဲဖးဒိၣ် န့ၣ်လီၤ. ပုၤသ့ယၤန့ၢ်ကွၢ်အတၢ်ပူၤ လီၤခိၣ်ဖျါတၢ်သ့ဝဲ ထးဒီးပျါလၢတၢ်စုၣ်စီၣ်အိၣ်လၢက သံၣ်မၤသံတၢ်ယၢ်ဒီးတၢ်ဆးတံၢ်က့ၤအတၢ်ပူၤလီၤလၢအတပၣ် ဒီးတၢ်မၤစၢ် လီၤတၢ်ဆါ ကသံၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အတၢ်ပူၤလီၤန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဘိၣ်ဘံအိၣ်လၢတၢ်ကံၢ်ညၢ် ဒီးဝဲက့ၣ်န့ၣ် လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တၢ်ဂ့ၢ်ဆူၣ်ပျီဆူၣ်တၢ်, တၢ်ယုဆူၣ်ယုစိးတၢ် ဒီး တၢ်ထၢတၢ်ခိတၢ်သွဲလၢတဘျီဒီးတၢ်ဘျါသဲစး

- သဝီဖိတဖၣ် ဟံၤဖျါထီၣ်ဝဲလၢ တၢ်ထၢတၢ်ခိတၢ်သွဲတဖၣ်န့ၣ် အိၣ်ဒီးဒ်အလီၢ်လီၢ် လၢတၢ်ထၢအိၣ်တဖျါလီၤတံၢ်လီၤဆဲး ဒီး တၢ်ထၢ ဆူၣ်ဝဲ အိၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ခိတၢ်သွဲတဖၣ် ဘၣ်တၢ်ထၢအိၣ်လၢ ပုၤအါန့ၣ် လၢအပၣ်ယုၣ်ဝဲဒီး ကီၢ်ပယီၤသး, သးခိးကီၢ်ဆါ ဒီး ကလုာ် န့ၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဟံၤဖျါဝဲလၢ ညီန့ၣ်န့ၣ် တၢ်ခိတၢ်သွဲတဖၣ်တကၢ်ကီၢ်လီၢ်သးဒီး အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဟဲန့ၣ် ဘၣ်အယီၤ ကဲထီၣ်က့ၤတၢ်ဝဲယၤလၢကျိၣ်စုတၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ် အပူၤန့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ်အန့ၣ် သဝီဖိတဖၣ်ဆဲးဟံၤဖျါထီၣ်ဝဲ အတၢ်တန့ၣ် န့ၢ်အိၣ်ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ် တၢ်ခိတၢ်သွဲကျိၤကျဲသန့တဖၣ် မ့ၢ်လၢအဘၣ်တၢ်ထၢအိၣ် အါတလၢကွၢ်ဒီး တၢ်ယုဆူၣ်ယုစိးလၢအဝဲသ့ၣ်အဖီခိၣ် တဖၣ်လၢကီၢ်ပယီၤသးဒီးသးခိးကီၢ်ဆါတဖၣ်မၤတုၤဝဲလၢတၢ်ဘၣ်ကံၢ်ဂ့ၢ် အဆၢကတီၢ်ဒီးတကတီၢ်ညါအပူၤအယီၤန့ၣ်လီၤ.
- သုးတၢ်သမံသမိးအလီၢ် လၢတၢ်ပာ်လီၤအိၣ် ကါဂါကျါကျါတဖၣ်အံၤ ဆဲးအိၣ်ဒီးဝဲ ဒီး မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ကိးဒိၣ်တဖၣ်လၢ အတြီ တံၢ်တံၢ် ဝဲ သဝီဖိတဖၣ် တၢ်ဆါတၢ်ပူၤ, တၢ်သဘျ့လၢတၢ်လဲၤက့ၤဖဲမၤ, တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်ခိၣ်ထံး ဒီး တၢ်သ့ တၢ်ဘၣ်လၢတၢ်ဒီး န့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဟဲန့ၣ်အကျဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သုးတၢ်သမံသမိးအလီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်ဆိလီၤအိၣ်လၢ ပုၤအါန့ၣ် လၢအပၣ်ယုၣ်ဝဲဒီး ကီၢ်ပယီၤသး, သးခိးကီၢ်ဆါ ဒီး ကလုာ်န့ၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ်အန့ၣ် တၢ်ဆဲးဟံၤဝဲ သုးတၢ်သမံသမိးအလီၢ်အံၤ ဒုးအါထီၣ်ဝဲ တၢ်လီၤပျါလီၤဖုးလၢ တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဂ့ၢ်ဝိဒ္ဓဲးယာ်လၢ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒ်အမ့ၢ် တၢ်မၤပျါမၤဖုး, တၢ်ဖိၣ် န့ၢ်ဆူၣ်ပုၤလၢ အတဖိးဒီးတၢ်ဘျါသဲစး, တၢ်မၤအါမၤသီ ဒီး တၢ်ဖိၣ်ဒုးယၢ်ပုၤလၢအတဖိးဒီး တၢ်ဘျါသဲစးဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- တချုးတၢ်မၤဒဲး ၂၀၁၂ နံၣ် တၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးဒဲးဘၣ်အခါန့ၣ် တၢ်ဂ့ၢ်ဆူၣ်ပျီဆူၣ်တၢ် ဒီး တၢ်ယုဆူၣ်တၢ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်မၤအိၣ် အါတက့ၢ် လၢကီၢ်ပယီၤသး ဒ်အမ့ၢ် တၢ်မၤဟးဂီၤဝဲ န့ၣ်သဝီဖိတဖၣ်အတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအကျဲ တခါန့ၣ်လီၤ. ခိၣ်ဖျါလၢ တၢ်ဂ့ၢ်ဆူၣ်ပျီဆူၣ်တၢ်,

တၢ်ယုဆူၣ်တၢ် ဇီး တၢ်မၤအၢၤအၣ်တဖၣ် ဖဲတၢ်ဘၣ်ကံၣ်ဂၢၢ်အခါအယီၤ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ယုထၢဝဲကျဲလၢ တၢ်ကူၣ်သ့အပူၤ နီၤအမ့ၢ် တၢ်သးလီၤသးကျဲလၢအနီၣ်ကစၢ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

- စးထီၣ်ဖဲ ၂၀၁၂ နံၣ်တၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးဝံၤအလီၢ်ခံ, တၢ်ယုဆူၣ်ယုစိးတၢ်အံၤ လီၤစ့ၤကွံာ်သနက့, ပုၤန့ၢ်ဖိန့ၢ်ကမီၤတဖၣ် နီၤအမ့ၢ် ကီၢ်ပယီၤကီၢ်, ကီၢ်ပယီၤသး, သးခိးကီၢ်ဆၢ ဇီး ကလုာ်န့ၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ်သ့ဒီးတၢ်ယုဆူၣ်ယုစိးအံၤဒီးတၢ်အံၤ ကဲထီၣ်တၢ်မၤတံာ်တၢ်တခါလၢ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်တီတၢ်တြၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်န့ၣ်တၢ်တၢ်ကိးကွၢ်အီၤလၢ တၢ်မဒီး (ကီၢ်ပယီၤသး) န့ၣ်အူထီၣ်ဝဲခးတလီၤဖဲတၢ်မၤ အိၣ်အီၤခံၤအလီၢ်ခံ ဖဲလၢဒီးတဘျီ ၁၉၉၅နံၣ် ဖဲတီၢ်အူကီၢ် ရၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မၤတၢ်အံၤအတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဒီးသး သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကကွၢ်ဆၢၣ် မဲာ်ဘၣ်ဒီးတၢ်သၣ်ဝံၤလီၤဒီးတၢ်ဂီၢ်ကီၢ် ဇီးသးလၢအထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ - KHRG)

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၢ်အီၤဖဲလၢအိးကထီၣ်ဘၣ် ၁၄သီ, ၂၀၁၆နံၣ် ဖဲစၢၤပုၤကလုာ် ကရူၢ်, ဒီးဖးခိၣ်ကီၢ်ဆၢ, တီၢ်အူကီၢ်ရၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဟံၣ်ဖျါထီၣ် ခုၣ်အံၣ် ယုၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါသမံသမိးဝဲသီလုၢ်ယီၤ (ဖဲးကဲး) ဖဲပုၤလဲၤတီၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ် ဇီးတၢ်ဒီး တၢ်လုၢ် လၢကလဲၤဆါဝဲလၢခိၣ်ဒီးသဝီသ့ၣ်တဖၣ် ဖဲခုၣ်အံၣ်ယုၣ်တၢ်သမံသမိးတြၢ် အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲခုၣ်အံၣ်ယုၣ်တၢ်သမံသမိးတြၢ်န့ၣ် အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်အဝဲသ့ၣ်ယုက့ၢ် သမံသမိးကသံၣ်မူၤဘျီ ဇီး သမံသမိးတၢ်လၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤဟံၣ် ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကီၢ် ခုၣ်အံၣ်ယုၣ်အပူၤထၢတၢ်သမံသမိးတြၢ်ခိၣ်တက့ၢ် ဖဲအဆိၣ်မိးတၢ်ဖဲတၢ် သမံသမိးတြၢ်အခါအဝဲ အဖိၣ်ယၢ်ဒီးသးပလီၤပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကလဲၤဆါဝဲလၢ ခိၣ်ဒီးသဝီတဖၣ်ပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ - KHRG)

တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်

“တၢ်တၢ်တၢ်ဒီးပုၤသ့ၣ်တဖၣ်(တၢ်ဂီၢ်ကီၢ်) ဟဲအါထီၣ်ဖဲတၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးဝံၤအလီၢ်ခံ မ့ၢ်လၢဒီပနံၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဟဲန့ၣ် လီၤ ဇီး ဖျါဝဲဒ်ပဘၣ် သးယံၤကွံာ်ပသးဒီး ပဟီၣ်ခိၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ပုၤမၤအိၣ်ဝဲၤဖိအယီၤ ပမ့ၢ် တမၤလၢတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ်န့ၣ် ပကဘၣ်မၤက့ၢ် တၢ်မနုၤလဲၣ်. အဝဲသ့ၣ် မ့ၢ်မၤဝဲမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်လၢ ပဟီၣ်ခိၣ်လီၤဒု ပကဘၣ် လဲၤအိၣ်က့ၢ်ဖဲလဲၣ်.”
စီၤဖ--- (၃၇နံၣ်), အ--- သဝီ, ဝီၤရီၤကီၢ်ဆၢ, နူပျၢ်ယၢ်ကီၢ်ရၣ်/ကညီၤကီၢ်ဖဲၣ်ကလဲၤထံး
(တၢ်မၤတၢ်ထီၣ်လီၤသံ ကွၢ်ဖဲ လၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၀၁၆နံၣ်)

- စးထီၣ်ဖဲ တၢ်မၤတၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးဝံၤအလီၢ်ခံ ဇီး တၢ်ဘၣ်ကံၣ်ဂၢၢ်လီၤစ့ၤကွံာ်ဝဲအခါ ကီၢ်ပယီၤသး အတၢ်ဟံးဆူၣ်သဝီဖိတဖၣ်အ ဟီၣ်ခိၣ် ကပံာ် လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ် လီၤစ့ၤကွံာ်ဝဲ ဇီးအတၢ်မၤဆူၣ်န့ၣ်သဝီဖိတဖၣ်လၢ တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ် တၢ်တီၢ်ကျဲၤဖးဒိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ် ပတုၣ်ကွံာ်ဝဲအသးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢသနက့ သဝီဖိတဖၣ်ဘၣ်သဂၢၢ်အါထီၣ်ဝဲ တၢ်မၤဘၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ် တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ အဘၣ်ထွဲဘၣ်ယးလိာ်သးဒီး တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ် နီၤအမ့ၢ် တၢ်ဟံးဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, တၢ်မၤဟးဂီၤ ဟီၣ်ခိၣ်လီၤတဖၣ် လၢအပိာ်ထွဲ ထီၣ်က့ၤအခံ လၢတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်တကူတယၢ, တၢ်ဖဲးတၢ်မၤလီၤမၤ, ကျိၣ်စုတၢ်ဟဲန့ၣ်ကျဲဘၣ်ဒီး လၢသဝီဖိတဖၣ်အဂီၢ် ဇီးအဝဲသ့ၣ် တူၢ်ဘၣ်ဝဲတၢ်သးအး ခိၣ်ဖျါလၢ ဘၣ်တူၢ်ယၢ်ကွံာ်ဝဲအဟီၣ်ခိၣ်လီၤ ဇီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်လၢ ကဆဲးအိၣ်မူဝဲ လၢခါဆူၣ်ညါအဂီၢ်အယီၤန့ၣ်လီၤ.
- သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ညီၣ်န့ၢ်ပၤဖျါထီၣ်ဝဲ တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤတဖၣ်လၢ နီၢ်တဂၤပၤဒီပနံၣ်တဖၣ်မၤဝဲန့ၣ် ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲတၢ် ဆိၣ် ထွဲမၤစၢၤလၢ ကီၢ်ပယီၤသး, သးခိးကီၢ်ဆၢ ဇီး ကလုာ်န့ၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် အါဒၣ် တက့ၢ် တၢ်တဟ့ၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါဆိအဝဲသ့ၣ် ဖဲတၢ်မၤကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤတဖၣ်အခါဘၣ် ဇီး တၢ်တဟ့ၣ်လီၤစ့ၢ် ကီၢ်အဝဲသ့ၣ်စုအိၣ်လိးလၢအကၢကီၢ်ဝဲဒီးဟီၣ်ခိၣ်လီၤလၢအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ခိၣ်ယၢ်ကွံာ်, တၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ် ဒီး တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူကျဲတဖၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ဘၣ်သဂၢၢ်ဝဲဒီးတၢ်ဘၣ်ယီၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဂုၤကျဲးစးဝဲလၢတၢ်မ့ၢ်တၢ်တီၢ်အဂီၢ် လၢကဒီးန့ၢ်ဘၣ် က့ၤအဟီၣ်ခိၣ်လီၤလၢ နီၢ်တဂၤပၤဒီပနံၣ်တဖၣ်အအိၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. နီၣ်အသိး အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်သဂၢၢ်စ့ၢ်ကီၢ် ဝဲဒီး တၢ်ဘၣ်ယီၣ်တဖၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ် ယုက့ၤဝဲ စုအိၣ်လိးလၢအကၢကီၢ် ဒီးဟီၣ်ခိၣ်လီၤ လၢကီၢ်ပယီၤသး, သးခိးကီၢ်ဆၢ ဇီး နီၢ်တဂၤ ပၤဒီပနံၣ်တဖၣ်ဟံးဆူၣ် န့ၢ်အီၤဖဲလၢ သးပဒိၣ်ပၤတၢ်အစၢၤအခါန့ၣ်လီၤ.
- သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် သူဝဲတၢ်ကူၣ်တရံးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ်လၢ ကဲၤလီၤဂုၤမၤန့ၢ်က့ၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ အဘၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒီး အီၤလၢတၢ် ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤတဖၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်ဟဲအါထီၣ်ဝဲ တဘျီယီၤယုာ်ဒီးထံၣ်ဂီၢ်ကီၢ်သးတၢ်ဆိတလဲဟဲအိၣ်ထီၣ်ဝဲ ဖဲကီၢ်ပယီၤ ပူၤအခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကူၣ်တရံးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ကွဲးဆူၤထီၣ်လံာ်တၢ်ကအုကစ့ၤ, ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်တၢ်ပိာ် တဲသကိး, ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးတဘျီယီၤ, ယုထီၣ်စုအိၣ်လိး ဒီး ဒုးအိၣ်ထီၣ်ကမံးတံာ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲသးပဒိၣ်ပၤတၢ်အစၢၤန့ၣ် တၢ်ကူၣ်တရံး

တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်သ့တဖၣ်အံၤ တၢ်မၤအိၤတန့ၢ်ဘၣ် ခိဖျါလၢ တၢ်မ့ၢ်မၤအိၤန့ၣ် တၢ်ပိၣ်ထွဲထီၣ်က့ၤအခံတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဖိၣ်န့ၣ်ဆူၣ်ပုၤ လၢအတဖိးဒီးတၢ်ဘျၢသဲစး, တၢ်မၤဆါမၤပယုဲ ဒီး တၢ်မၤအါမၤသီအဂၤတဖၣ်အယိန့ၣ်လီၤ.

- တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိၣ်ကျဲၤတဖၣ်လၢ တၢ်မၤအိၤလၢပုၤအါန့ၣ်န့ၣ် ကိၢ်ပယိၤပဒိၣ်, ကိၢ်ပယိၤသုး, သုးခိးကိၢ်ဆၢ, ကလုာ် န့ၣ်သုး ဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ် ဒီး နီၢ်တဂၤပၤခိပနံၣ်တဖၣ် မၤသကိးတၢ်တပူၤယိ ဒ်တၢ်ကူၣ်တရံးအကျဲတဘီ လၢကပဒုၣ်ပးဆုးဝဲ တၢ်မၤအါမၤသီ ပုၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢအဝဲသ့ၣ်မၤဝဲတဖၣ် မ့ၢ်ဒ်သိးကမၤတၢ်တဝဲ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢ ကဒီးန့ၣ် ဘၣ်တၢ်တိၣ်တၢ်တြီအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ်ပၤဖျါထီၣ်ဝဲလၢ နီၢ်တဂၤပၤခိပနံၣ်တဖၣ်န့ၣ် အါတက့ၢ်တၢ်ပၤအိၤလၢ သုးခိၣ်လီၤလံၤလၢ ကိၢ်ပယိၤသုး, သုးခိး ကိၢ်ဆၢ ဒီး ကလုာ်န့ၣ်သုးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ် နီၢ်တဂၤပၤခိပနံၣ်တဖၣ်ညီန့ၣ် ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတၢ်ဆိၣ်ထွဲလၢ ကိၢ်ပယိၤပၤကိၢ်, ကိၢ်ပယိၤသုး, သုးခိးကိၢ်ဆၢ ဒီး ကလုာ်န့ၣ်သုးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ် ဒ်သိးကမၤဝဲ တၢ်တိၣ်ကျဲၤတဖၣ်လၢအတဘၣ် လိာ်သးဒီးတၢ်ဘျၢသဲစး လၢအမၤဘၣ်ဒိဝဲန့ၣ်သဝီဖိတဖၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တဖၣ်န့ၣ် လီၤ.
- ဖဲနံၣ်တယံာ်ဒီးဘၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ် ကလုာ်န့ၣ်သုးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ်, ထံဂ့ၤကိၢ်ဂၤ ဒီး ထံလိာ်ကိၢ်ပုၤတၢ်ကရၢ်ကရိတဖၣ်, ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ် ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤကရၢ် ဒီး ပုၤမၤတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်တဖၣ် မၤဒိၣ်ထီၣ်လဲၤထီၣ်ဝဲတၢ်တိၣ်ကျဲၤတဖၣ်ဖဲ ကိၢ်ပယိၤမ့ၢ်ထီၣ် ကလံၤထံးပူၤ လီၤဆိၣ်တၢ် လၢခိခိၣ်န့ၣ်သဝီတၢ်လီၤတဖၣ်အပူၤ လၢအကီဝဲလၢကိၢ်ပယိၤပဒိၣ်ကနုာ်လီၤမၤတၢ် မ့တမ့ၢ် မၤဝဲတသ့ဘၣ်အလီၤသ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မၤအါထီၣ်ဝဲအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ် တမ့ၢ်ထဲလၢ ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ တခါဘၣ် မ့မ့ၢ်တခိပၣ်ယုာ်ဝဲဒီး တၢ်သိၣ်လိလၢတၢ်လုာ်အိၣ်သးသမူအကျဲ, တၢ်မၤစၢၤလၢ ထံ ဒီးလီမ့ၢ်အူ, တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢ တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်က့ၢ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ် ဒးတဖၣ် ဒီး တၢ်ဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤလီၤ တၢ်ဆိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်အါခါအဖိခိၣ်, ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ပျဲ ဒီး ယုၤန့ၣ်ဆိတၢ်ဘၣ်သးလၢသဝီဖိ သ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်တချုးဒီးလၢ အစးထီၣ်ဒီးဝဲအတၢ်တိၣ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အခါန့ၣ် လီၤ. ဖဲတၢ်ပၤဖျါထီၣ်တၢ်ကမၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲအခါန့ၣ် ညီန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒ်လၢ တၢ်ဆဲးကျဲၤဆဲးကျဲၤအဂံၢ်စၢ်ဝဲလၢ သဝီဖိဒီးအဝဲသ့ၣ် တဖၣ်အဘၣ်စၢၤ ဒီးအဝဲသ့ၣ် တလူၤပိာ်မၤထွဲဝဲဒ်သဝီဖိတဖၣ်ပၤဖျါထီၣ် အတၢ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ်အသိးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤတဘျုးအံၤဘၣ်တၢ်ဒ်န့ၣ်အိၤ ဖဲလၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၅သီ. ၂၀၁၅န့ၣ် ဖဲထီတထူၣ် ကိၢ်ဆၢ, တီအူကိၢ်ရၢၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤတဘျုးအံၤဒ်န့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲထီၣ်တၢ်ထံတမၢ် လၢဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါစုၢ်ကိးအိၤလၢ သီၣ်ယုၤခၢ်-၂ ထံတမၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ် တုထီၣ်ထီၣ်တၢ်ထံတမၢ်အိၣ်ထံးခါ နအဖသုးသ့ၣ်တဖၣ် မၤဆူၣ်သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဒီး သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် အဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ပးဂီၤ, လီၤမၤခိ ဖျါတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အဝဲအံၤအယိန့ၣ် လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကအူကစၢၤဒီးပၤဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆူၣ်ကိၢ်ပဒိၣ်လၢအဆိၣ်ဒီး တၢ်စိတၢ်ကမၤသ့ၣ်တဖၣ်အဆိၣ်သန့ကု သဝီဖိအိၣ်ထဲတနီၤလၢအဒီးန့ၣ်ဘၣ်စု အိၣ်လိး လၢစၢၤစၢၤအူၤခိပနံၣ်(အူၤဂီၢ်)လၢအမ့ၢ်ခိပနံၣ်လၢ အတုထီၣ်ထံတမၢ်ဒီး မၤသကိးယုာ်တၢ်ဒီးကိၢ်ပဒိၣ်သုးသ့ၣ်တဖၣ် ဖဲ၂၀၀၈န့ၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. **န.အ.ဖ** (ကိၢ်ပယိၤသုး, ကိၢ်ပယိၤပဒိၣ်) တဟ့ၣ်ဒီးစုအိၣ်လိး မ့တမ့ၢ်တအၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ် ဝဲလၢ တၢ်မၤလၢအမၤဝဲသ့ၣ်တဖၣ် ကဲထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဒ်ဘၣ်ထံးလၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ပၤဖျါအသိး တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤလၢအဆိၣ်လၢထံ တမၢ်ဆၢခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ထံလုာ်ဘၢကွံာ်ဝဲ ဒီးပုၤလီၤကဝီၤဖိလၢအဆိၣ်လၢ ထံတမၢ်ဆၢ လာ်သ့ၣ်တဖၣ် ကွၢ်ဆၢခိၣ်ဘၣ်ဒီးတၢ်လုာ်အိၣ်နီၤခိသးသမူတၢ် ဂ့ၢ်ကိၢ်ခိဖျါလၢတၢ်တုထီၣ် ထံတမၢ်အယိန့ၣ်လီၤ.(တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တၢ်ဂီၤတဘျုးအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒ်န့ၣ်အိၤ ဘျဲးဒဲၣ်ကိၢ်ရၢၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤ ပၤဖျါထီၣ်ဝဲ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဆိတလဲအလီၤခိဖျါ တၢ်မၤဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢကမၤတၢ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤအဖိခိၣ် အဝဲသ့ၣ်ပးထီၣ်ဝဲလၢသဝီတဖျါၣ် ဒ်သိးကလဲၤ တုၤဝဲဆူၣ်မၤလီၤလၢပုၤမၤဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်လဲၤလၢတီၣ်ကတီၢ်ကုၢ်န့ၣ် ဒုၤကျဲအဆၢကတီၢ်ဝဲစိၣ်ယုာ်စုၢ်ကိးဒီးအဝဲသ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်တၢ်ဆိ ဒီးတၢ်ပိးတၢ်လီၤလၢအဝဲ သ့ၣ်ကမၤတၢ်အဂီၢ်မဲလၢန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တၢ်ယုၤအိၣ်ကမ့ၢ် ဇီး တၢ်ဆုၤကဒါက့ၤ

“အဝဲသ့ၣ် (ပယီၤသး) န့ၣ်အူကွၢ် ပသဝီၣ်အူၤ, တၢ်တၢ်အူၣ်အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်အူၣ်ပသဝီၣ်အူၤ ဇီးဝံၤအလီၢ်ခံ အဝဲသ့ၣ်ဟဲကဒီး အသီတၢ်အူၣ် ဇီးန့ၣ်အူကွၢ်ပသဝီၣ်အသီလၢပက့ၤသ့ၣ်ထီၣ်က့ၤအီၤဖဲ ပသဝီၣ်လီၤလံၤအလီၢ်လီၤ. ပုၤယုၤထီၣ်အူၣ် ယံၤကီၢ် (ကီၢ်ကွၢ်တဲၣ်) မ့တမ့ၢ် ယုၤထီၣ်အူၣ်ပုၤ ဇီးကစၢၢ်ကျါ ကိးဂၢၢ်လီၤ.”

စီၤခ--- (၄၃နံၣ်), ဂ--- သဝီ, လူၢ်ပျံၤကိၢ်ဆၢ, ဖၣ်အၣ်ကိၢ်ရၣ်/
ကညီကိၢ်ခဲၣ်ခါသး (တၢ်ရၢၤလီၤအီၤဖဲ လၢနီၣ်ဝ့ၣ်တၢ် ၁၉၉၈နံၣ်)

- လၢ KHRG တၢ်ပၤပျံၤ ၂၅နံၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ် တၢ်ယုၤအိၣ်ကမ့ၢ်အံၤ မ့ၢ်ဝဲ တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တခါလၢအသဝီၣ်လၢအကထိဘၣ်ကထိသ့တုၢ်ဝဲ နီၣ်သိးကပဒုၣ်ဟးဆဲးဝဲ တၢ်မၤအၢမၤသီ ဇီး တၢ်လီၤပျံၤလီၤဖးတဖၣ် လၢအကဲထီၣ်သးခီဖျိ တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသး, သးခိးကိၢ်ဆၢ ဇီး ကလုာ်န့ၣ်သးဖီၣ်စုကဝဲတဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤ ဖဲကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး ပူၤန့ၣ်လီၤ.
- ပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဖီ (IDPs) ဇီး ဒဲကဝီၤပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဖီ (refugees) တဖၣ် အတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အိၣ်ကတၢ်လၢကက့ၤ ကဒါက့ၤအူ ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ပူၤဖျးလၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်, တၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၢ် ဇီး လၢအဝဲ သ့ၣ် အတၢ်က့ၤအဖီခိၣ် တၢ်မၤတၢ်ဆၢတၢ်အိၣ်ဝဲလဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အၢၤသးအိၣ်ဝဲလၢကက့ၤကဒါက့ၤ ဖဲလၢတၢ်မ့ၢ် အုၣ်ကီၤလၢ တၢ်ပူၤဖျးလၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်အိၣ်ဒီးဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤအခါ ဇီး အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ပၣ်ယုၤပၣ်ဂီၢ်လၢ တၢ်မၤတၢ်ဆၢတၢ် လၢတၢ်ကဆုၤကဒါက့ၤအကျါအကျဲအကတီၢ်မ့ၢ်သးန့ၣ်လီၤ.
- ပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဖီ ဇီး ဒဲကဝီၤပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဖီတဖၣ် ထံၣ်သ့ၣ်ညါဝဲလၢ ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်က့ၤဘၣ်ဆၢ တၢ်အုၣ် ကီၤလၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်ပူၤဖျးအဂီၢ်တအိၣ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ပျံၤဒီးဒဲတၢ်လၢ အဝဲသ့ၣ်တၢ်ပူၤဖျးအဂီၢ် မ့ၢ်လၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၤ ဆဲးကဲထီၣ်ဒီးအသးဖဲကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤ, ထံၣ်ဂီၢ်ကိၢ်သးတၢ်ဂၢၢ်တၢ်ကျၢၤတအိၣ် ဒီး တၢ်မၤအၢမၤသီအတၢ်လီၤပျံၤလၢ ကီၢ်ပယီၤသး, သးခိးကိၢ်ဆၢ ဇီး ကလုာ်န့ၣ်သးဖီၣ်စုကဝဲတနီၤ မၤဒီးဝဲအယီၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဖီ ဇီး ဒဲကဝီၤပုၤဘၣ်ကီၢ် ဘၣ်ခဲဖီတနီၤန့ၣ် ဟံၣ်ပျံၤထီၣ်ဝဲလၢ အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်သးအိၣ်လၢကက့ၤဝဲ ဖဲလၢ ကီၢ်ပယီၤသး ဇီး သးခိးကိၢ်ဆၢ အသးကလၢသ့ၣ် တဖၣ် မ့ၢ်ထုးယံၤကွၢ်အသးလၢအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်သဝီၣ်အိၣ်တၢ်အလီၢ် ဇီး ဖဲလၢအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ် တၢ်မၤအိၣ် မ့ၢ်ကျါဝဲကွၢ် ဇီး တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူကျဲတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲဖဲတၢ်လီၤလၢအဝဲသ့ၣ်ကက့ၤအိၣ်ဆိးဝဲအပူၤအခါ န့ၣ်လီၤ.
- သဝီဖီသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးဒီးန့ၣ်ဘၣ် ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ လၢအတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူကဂၢၢ်ကျၢၤအဂီၢ် ဇီး ကသုၣ်ထီၣ်အတၢ်အိၣ်မူဖဲ ကီၢ်ပယီၤပူၤအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၤဆီဒဲတၢ် အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးဝဲလၢ တၢ်ကက့ၤဟ့ၣ်ကဒါက့ၤအဝဲသ့ၣ် အဟီၣ်ခိၣ်လီၤလီၤလံၤလၢ တၢ်ဟံးဆူၣ်တုၢ်လံၤအီၤ လၢခီပနံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်, ကီၢ်ပယီၤသး, သးခိးကိၢ်ဆၢ ဇီး လီၤကဝီၤဖီလၢအအိၣ် ဘူးဒီး အဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဖဲလၢအဝဲသ့ၣ်တအိၣ်ဘူးလၢဘၣ်အဆၢကတီၢ်အခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်က့ၤအဝဲသ့ၣ် အဟီၣ် ခိၣ်လီၤ မ့ၢ်တသ့လၢသၢပျံၤဘၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးဝဲလၢတၢ်ကဟ့ၣ်က့ၤအီၤစုအိၣ်လိး ဇီး ဟီၣ်ခိၣ်လီၤအဂၢၢ်တခါ လၢအဝဲသ့ၣ် ကက့ၤသ့ၣ်ထီၣ်က့ၤအတၢ်အိၣ်မူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ် ဟ့ၣ်လီၤအသးမၤတၢ်လၢ တၢ်မၤလၢထီၣ်ပွဲၤထီၣ်က့ၤသဝီၣ်တဖၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ **ထံကီၢ်တၢ်သူဟီၣ် ခိၣ်သမူ**လၢအပၣ်ယုၤဝဲဒီး ထံၣ်ဂီၢ်ကိၢ်ဂၢၢ်ပနီၣ်ဝဲ ဒဲအမ့ၢ် **ပုၤဟံၣ်ရိၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီဖီပုၤ** ပူၤအခါန့ၣ် တၢ်လူၤပိာ်မၤထွဲဝဲသမူအံၤ တတုၤ ထီၣ်ထီၣ်ဘးဒီးလၢ တၢ်ကမၤလီၤတံၢ်ဝဲ ပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်သဝီၣ်တဖၣ် အတၢ်သးအိၣ်က့ၤကဒါက့ၤအဖီခိၣ် လၢအအိၣ်ဒီး တၢ်ပူၤဖျး ဒီးသူးသ့ၣ်လၢကဝီၤ ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
- KHRG လံာ်ပၤပျံၤတဖၣ် ပၤပျံၤထီၣ်ဝဲလၢ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ် ယုၤဒီးပုၤမၤတၢ်လၢအမ့ၢ် ထံၣ်ဂီၢ်ကိၢ်ဂၢၢ်တၢ်ကရၢကရီတဖၣ်, ပုၤတဝါတၢ်ကရၢကရီတဖၣ် ဇီး သးဖီၣ်စုကဝဲတဖၣ် ကတဲာ်ကတီၢ်ယၢ်ဝဲ ဟံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ ပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဖီ ဇီး ဒဲကဝီၤပုၤ ဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဖီတဖၣ်အတၢ်ကဟ့ၣ်က့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ် တၢ်ဟ့ၣ်ကဒါက့ၤဟီၣ်ခိၣ်လီၤလၢအလၢအလီၢ်န့ၣ် တအိၣ်ဖျါဒီးဝဲလၢ KHRG လံာ်တၢ်ပၤပျံၤတဖၣ်အပူၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤတဘျဉ်အံၤဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၢ်အိၤဖဲလါအိးကထိၤဘၣ်၂၆ယီၤ,၂၀၁၆နံၣ်ဒီး
 ဒုးနံၣ်ပျူထီၣ်ဝဲဟံၣ်အဇၞော်သးဆဲးလၢအဆိၣ်လၢနီၣ်ဖိ ဘၣ်ကို ဘၣ်ခဲဒဲးကဝီၤတဖၣ်
 ကကျၢကဒါကျၢဝဲ ဆူကီၤပယီၤပူၤအခါန့ၣ်လီၤ. ပှၤဘၣ်ကိုဘၣ်ခဲတဖၣ်အံၤမ့ၢ်ပှၤ
 အဆိၣ်ကတၢၢ်တဖၣ်လၢ၊ အကျၢကဒါကျၢဆူကီၤပယီၤဒီးပျီတၢ်ဆုၢ်ကဒါကျၢတၢ်သးတၢ်
 ကျဲၤတခါအယီၤန့ၣ်လီၤ.အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ကတဲာ်ကတီၢ်ကျၢအတၢ်ဖိတၢ် လံၤဒီးကတဲာ်
 ကတီၢ်ပၣ်အသးလၢကကျၢကဒါကျၢဆူ အကစၢ်ဒၣ်ဝဲ အတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၤဒီး
 အဂၢၤတနီၤတခီကျၢကဒါကျၢဝဲ ဆူတၢ်လီၤအဂၢၤတတီၤဖဲကီၤပယီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.
 ပှၤတဂၢၤစုၣ်စုၣ်လၢအဆူၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲစုၤယီၤတဂၢၤ ၈,၀၀၀ ဘး လၢကီၢ်
 ကီၣ် တဲာ်ပဒိၣ်အဆိၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်
 အိၣ်မၤန့ၣ်တၢ်တဲာ်လီၤတၢ်အီၤ တဘျဉ်ဘၣ် ဘၣ်အိၣ်သန့ကွၢ်ကီၢ်ကီၢ်တဲာ်ပဒိၣ်တခီဝဲ
 ဝဲလၢကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ကဟ့ၣ်မၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်၃၀၀,၀၀၀ကွၢ်;ဆူတၢ်ဖိယီၤဖိ ကိးရှ်ဒဲး
 စုၣ်စုၣ်န့ၣ်လီၤ. နံၣ်ဖိဒဲးကဝီၤခိၣ်အဲၣ်ဒီးဝဲလၢကီၢ်ပယီၤခိၣ်န့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဆိၣ်
 ထွဲ မၤစၢၤပှၤဘၣ်ကိုဘၣ်ခဲဖိသ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တၢ်ဂီၤတဘျဉ်အံၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၣ်အိၣ်ဖဲလၢဖျဉ်တြူၤအါရံၤ ၁၉၉၇န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤတဘျဉ်အံၤ ပၤပျါထီၣ်ဝဲပုၤကညီသဝီဖီသ့ၣ်တဖၣ်ယုၤပျါဖျးအသးသမုၤဆူက့ၣ်တဲၣ်ကီၢ်ဆၢ ဖဲလၢဖျဉ်တြူၤအါရံၤထီၣ်တဝၢဒီးယုၤစီၣ်ယုၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲအဝံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲပုၤဒီးတၢ်ဂီၤအလီၤဒီး**န.ဝ.တ**(ကီၢ်ပယီၤသုး)ထီၣ်ဒုးတၢ်လီၢ်အလီၢ်န့ၣ်အစီၤစုၤကအိၣ် တန့ၣ်ရံၣ်တခီၣ်လၢခိၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖီသ့ၣ်တဖၣ်ယုၤထီၣ်ဆူအသဝီဒီးလံၤခီၣ်ကလုဖီထၣ်, စီၤထၣ်, (အစု) လၢကွဲးဒီးတၢ်ပၤဒါး ဒီးခီၤယီၤဝဲဆူက့ၣ်တဲၣ်ကီၢ်ဆၢဖဲလုဖီထၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲသဝီဖီသ့ၣ်တဖၣ် ယုၤဝဲအဆၢကတီၢ် မိထးဖီသ့ၣ်တဖၣ်ပီၤသိၣ်ဝဲလၢကွံၢ်ချၢဒီးမဲးသရီထၣ်အဘၣ်စၢလၢအကယံၤတန့ၣ်ရံၣ်က့ၣ်န့ၣ် တၢ်နၢ်ဟူအါန့ၣ်လီၤ. ကျီသီၣ်တခီၣ်န့ၣ်ရံၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ**န.ဝ.တ**(ကီၢ်ပယီၤသုး) စးထီၣ်ခးလီၤကဒီးမိထးဖီသ့ၣ်တဖၣ်ဆူလုဖီထၣ်သဝီ လၢဟးလၢခိၣ်ကယံၤ၁၉၈၆န့ၣ်က့ၣ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တၢ်နီၤဖးတၢ်ဒူၣ်တၢ်ဆါ ဒီး တၢ်လီၤမုၢ်လီၤဖး

“လၢအပူၤကွၢ်န့ၣ်ယတဲတဘျုးတၢ်. အနီၤကီၢ်န့ၣ် တၢ်လၢယကတဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီၣ်ညါ. တၢ်လၢယတူၢ်တၢ်လၢ ၅၈န့ၣ် အတီၢ်ပူၤန့ၣ် ယတဲတဖျါထီၣ်တၢ်အီၤဒီးတၢ်. ပမ့ၢ်တၢ်တဲပျီၤဖျီၣ်န့ၣ် ပမ့ၢ်ကလုာ်န့ၣ်ဖိဆဲးတန့ၣ် ဒီး ယပျီၤလၢ ပၤတကၤဂၤကမၤသံ တၢ်ဖးပၤလီၤ. နံနသ့ၣ်ညါပတၢ်အိၣ်သးအသိး တၢ်အုၣ်ကီၢ်သးလၢ ပတၢ်တၢ်တၢ်အဂီၢ်န့ၣ်တအိၣ်တၢ်. ပတၢ်ယိၣ်လၢ ပမ့ၢ်တဲပျီၤထီၣ် တၢ်လၢပတူၢ်တၢ်အီၤတဖၣ်န့ၣ် တၢ်အၢကကဲထီၣ်သးဒီးပၤတမံၤမံၤ. ဒီဖျါလၢတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအယီၤန့ၣ် ပပာ်တၢ် ပာ်တၢ်ကွၢ် ပတၢ်တူၢ်တၢ်တဖၣ်လီၤ. တၢ်လၢယကတဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီၣ်ညါလီၤ.”

အူအ--- (၅၈နံ), ပုၤမူၤစလုၤ, သထူၣ်ကီၣ်ဆၣ်, နူသထူၣ်ကီၣ်ရၣ်/တလၢၤကီၣ်စၣ်ကလံၤစိး
(တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်အံၤတၢ်ရၤလိၤအိၤဖဲ လါဒဲၤစဲဘၣ် ၂၀၁၆နံၣ်)

- တၢ်ဘျုးတၢ်ဘၣ်အန့ၣ်ဖိဆံးတဖၣ် လီၤဆိခၣ်တၢ် မူၤစလုၤ ဇီး ပၤခရၢ်ဖိတဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဝဲဇီး တၢ်ကွၢ်တလီၤလၢတၢ်ဘျုး တၢ်ဘၣ်အယီၤ နီၤအမ့ၢ် တၢ်မၤဟးဂီၤတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ်, လံာ်စီဆံးတဖၣ်, တၢ်သးဆူၣ်လီၤကျဲၤ ဇီး သးဟံးဖှိၣ်အီၤလၢ ပၤဘူးဒးဖိ တၢ်လီၤတဖၣ်အပူၤ, တၢ်မၤဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢ ကန့ၣ်လီၤက့ၤဆူၤဘူးဒးတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၣ် ဇီး တၢ်မၤပျီၤအဝဲသ့ၣ်လၢ ကလဲၤဘျုးလဲၤဘၣ်ဆူၤအတၢ်ဘၣ်လီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပၤမၤတၢ်အခိၣ်သ့ၣ်လၢ တၢ်တြီၤမၤတံာ်တံာ်တၢ်ဘျုး တၢ်ဘၣ်သဘျူတဖၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲ ကိၢ်ပယီၤသး ဇီး နီၤမိၤခြံၤထုၣ်ကညီၤဘူးဒးသးမ့ၢ်ခိၣ် (ခံၣ်ခၣ်ဘၣ်အ့ၣ်) လၢအဆိတလဲက့ၤသးဆူၤ သးခိးကိၢ်ဆၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- လံာ်ပာ်ဖျါလၢအပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲ တၢ်ကွၢ်တလီၤလၢ ကညီၤခရၢ်ဖိပၤတဝၢအန့ၣ်ဖိဆံးသ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ် လီၤစ့ၤကွၢ်ဝဲ ဘၣ်ဆၢ တဆိကတီၢ်အသးဒးဘၣ်. တၢ်မၤကမၣ်သဲစးလၢ လီၤကစီၤဘူးဒးတၢ်ကရၢကရိတနီၤမၤဝဲလၢအမ့ၢ် တၢ်တ့ထီၣ်ဝဲဘူးဒးယီၣ်လၢ ပၤခရၢ်ဖိတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၣ်လီၤအကရၢပူၤ မ့တမ့ၢ် ဘူးဒးတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၣ်လီၤအံၤ တဘျီတခိၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲလၢ သးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ်အဆိၣ်န့ၣ်လီၤ.
- လၢ KHRG တၢ်ပာ်ဖျါ ၂၅နံၣ်အတီၢ်ပူၤအံၤ မူၤစလုၤပၤတဝၢဖဲ ကိၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤတဖၣ် ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ တၢ်ကွၢ်တလီၤနီၤအမ့ၢ် တၢ်သမၤလၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤထံးဖိကိၢ်ဖိလံာ်အ့ၣ်သးအံၤ ကဲထီၣ်သးထီၣ်ဘိန့ၣ်လီၤ. ခီဖျါလၢတၢ်သမၤဝဲလၢ တၢ်ကဟ့ၣ်လီၤထံးဖိကိၢ်ဖိလံာ်အ့ၣ်သးအယီၤန့ၣ် ပိာ်ထွဲထီၣ်က့ၤအခံၤလၢ တၢ်တြီၤမၤတံာ်တံာ်လၢ မူၤစလုၤသ့ၣ်တဖၣ် ကလဲၤက့ၤသဘျူ, တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢ ကဟ့ၣ်တၢ်ဖး, တၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ် တၢ်ဆိၣ်ဆူၣ်ဆိၣ်ချ့ဒီး တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ်, တၢ်ဒုးဆိၣ်ထီၣ်ကျိၣ်စုတၢ်လိာ်ဘၣ် ဇီး ဟဲကဲထီၣ်က့ၤဝဲလၢ မူၤစလုၤတဖၣ် မ့ၢ်ပၤလၢတၢ်ဆိၣ်ဆိးလီၤလီၤတၢ်တဆိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. မူၤစလုၤပၤတဝၢဖိတဖၣ် သ့ၣ်ညါထွဲဝဲလၢ တၢ်သမၤကွၢ်တၢ်ဟ့ၣ်ထံးဖိကိၢ်ဖိလံာ်အ့ၣ်သးန့ၣ် တမ့ၢ်လၢ တၢ်တၢ်တၢ်ဒီးတၢ်ပၤတၢ်ပြးအယီၤဘၣ် မ့တမ့ၢ်တခီ မ့ၢ်ဝဲ ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်ပၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်အတၢ်ကွၢ်တလီၤ ဇီး ဂ့ၢ်လိာ်ဝဲလၢ ကတူၢ်လိာ်ဝဲ မူၤစလုၤတနီၤနီၤကိၢ်ပယီၤထံးဖိကိၢ်ဖိတဖၣ်အသိးအယီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤတဘျဉ်အံၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤ ယဲၤ ၂၀၁၄န့ၣ် လၢကီၤတရံးကီၤဆၣ်. န့ၣ်ပုၤယၢ်ကီၤ ရၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤဟံးပျီထီၣ်ဝဲဒၣ်ကီၤပယီၤသုးကလၢၤတဖျၢၣ် လၢအဆိၣ်ဘူး ဒီး ဂျၢသ---သဝီန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤတဘျဉ်အံၤဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၣ် အီၤ ဖဲကစၢၤဒီးခိၣ်ကျဲတဘိလၢ အဆိၣ်ဘူးဒီး ဂျၢသ---သဝီလၢအနၢ်လီၤဆူသုးကလၢၤအပူၤဒီး သုးဆိၣ်တၢ်လီၤန့ၣ်လီၤ. လၢသုးကလၢၤအမဲၣ်ညါဆိၣ်စ့ၢ်ကိး ဒီးတြၢတဘျဉ်ဒီးတၢ်ပနီၣ်တဘျဉ် လၢအဆိၣ်ကွဲး လီၤအသးလၢပယီၤကျိၣ်ဒီးစံးဝဲ “သုးကလၢၤအသိ, သုးကလၢၤလၢအတဂူၤလီၤခဲ” န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်တူၢ်ဘၣ်ဝဲမ့ၢ်တဖၣ်တစီအဝဲသ့ၣ် ကအုကစွါဒီး ဟံးပျီ ထီၣ်အတၢ်တူၢ်ဘၣ်တသ့ဘၣ်. သုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဆိၣ်သ့ၣ်ဖဲသးညါလၢသုးတၢ်လီၤဝဲန့ၣ် ခီဖျါလၢသုးကလၢၤအံၤဆိၣ်ဘူးဒီး န့ၣ်သဝီဒီးအဝဲသ့ၣ်ဆိၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ဒီးတၢ်လၢ်လၢ ပုၤသံၣ်ပုၤရးသ့ဝဲ အယီၤန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တၢ်ဂီၤတဘျုးအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤ ဖဲလၢအိးကထိဘၣ် ၇သီ. ၂၀၀၆န့ၣ် လၢ ယ---သဝီ, လုၢ်ပျၢ်ကိၢ်ဆၣ်. ဖၣ်အၣ်ကိၢ်ရၣ်အပူၤန့ၣ် လီၤ. တၢ်ဂီၤတဘျုးအံၤပၣ် ပျၢ်ထီၣ်ဝဲ သဝီဖိလၢအယုၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်ခဲလၢအအိၣ်လၢသဝီအကၢဘၣ်တၢ် ယုထၢထီၣ် အီၤလၢသဝီသးပျၢ်တစီၢ်တလီၢ် ဖဲအအိၣ်ကဒုလၢယ---သဝီ, လၢပုၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ် သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်တၢ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဲဝဲလၢ “ပနၢ်ဟ့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဆးလီၤထံကီၢ်ဒီ ဘၣ်တၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤန့ၣ် ပသးခုဒ်ဒီဘိကလဲၣ် ဒီးပဆၣ်ဒီးလၢပ ခိၣ်ပနၢ်သ့ၣ်တစၣ်ကဂဲၤလီၤထံကီၢ်န့ၣ်ကိၢ်သးလၢတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခၢၣ်တၢ်လဲၤကျဲးတဘျုး သူကျိချိၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢကိၢ်ကိၢ်သးအတၢ်လဲၤကျဲးတဘျုးအမဲၣ်ညါပဆၣ်ဒီး လၢ အဝဲသ့ၣ်ကသူထီၣ်ဒီးဘိတၢ်စုကဂဲၤတခါအသးလီၤ. ပသူကျိချိၣ်တၢ်သ့ၣ်လၢတၢ် မၤထံကီၢ်သးအကျိန့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ကိၢ်ဘၣ်ဂီၤလၢ ပသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.” (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတဖၣ်

တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်အံၤလၢ KHRG ပျီၤပူၤပှၤထၢတၢ်ကစီၣ်ဖိတဖၣ်အအိၣ်, တၢ်မၤဝဲတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်ဒီး ပှၤလၢအဟ့ၣ်ပှၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအဘၣ်ထွဲဘၣ်ဃးတဖၣ် ဒီး တၢ်ထၢန့ၣ်အါထီၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်လၢ KHRG ပျီၤပူၤပှၤမၤတၢ်ဖိဒီး ပှၤကတိၤန့ၢ်ခဲးတၢ်ဖိတဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ပၢ်ဖျိၣ်အံၤတပူၤဃီ ၆ အဘၣ်ထွဲဝဲဒီးလံာ်ပၢ်ဖျါအသိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖး တနီၤန့ၣ် ဘျးစဲလိာ်သးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အါမံၤအဃီ တၢ်ပၢ်အံၤလၢ တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၤလၢအဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီးအံၤတခါစၢ်စၢ်အဖီလၢန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤတၢ်ခၢ်, တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ ခိး တၢ်ပူၤဖျဲး

“ဖယမာဝတံဃုထံဉ်သုဉ်ညါအကျိဝ်အံၤအခါန့ဉ်, ယထံဉ်ဘဉ်လၢ သဝီဖိသုဉ်တဖဉ် ပျါတၢ်ဒိဉ်မး မ့ၢ်လၢအဝဲသုဉ်တဖဉ်ပျါ
ဒ်တဆဉ်ဒီးဝဲလၢ ယကဖိဉ်န့ၢ်အကလုာ်အါအါဘဉ်. အဝဲသုဉ်ပျါဝဲလၢ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအံၤတၢ်ကရၢလီၤအံၤ (ဆူကီၢ်ပယီၤ သုးအဆိဉ်)
ဒီး ကီၢ်ပယီၤသုး ကမၤအါအဝဲသုဉ်တၢ်တမံၤမံၤလီၤ.”

တၢ်ဂီၤတၢ်ကွဲးနီၣ်ဘၣ်တၢ်ကွဲးအီၤလၢ KHRG ပှၤထၢတၢ်ကစီၣ်ဖိ, နူပျၢ်ယၢ်ကီၢ်ရၣ်/ကညီကီၢ်ဖဲၣ်ကလံၤထံး
(တၢ်ဒီးန့ၢ်အီၤဖဲလၢယျၢၤ၂၀၁၆န့ၣ်)

- ပုဂ္ဂလိကအဆုံးသတ်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မရှင် (NCA) အဖွဲ့တဖွဲ့ အစီအစဉ်အတိုင်း လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေသော လုပ်ငန်းများကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကအဆုံးသတ်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မရှင်၏ အမိန့်အတိုင်း လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။
- ကော်ပိုရေးရှင်းများ၏ အကျိုးအမြတ်များကို (ခွန်အခများ) ကြီးမားစွာထိခိုက်စေနိုင်သော အခွန်များကို လျှော့ချပေးရန် ကော်ပိုရေးရှင်းများ၏ အကြံပြုချက်များကို လက်ခံရန် လိုအပ်ပါသည်။
- လက်ကမ်းလှူဒါန်းမှုများကို လျှော့ချပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ လက်ကမ်းလှူဒါန်းမှုများကို လျှော့ချပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။

ဒီး တၢ်ဆှၢထီၣ်သးတၢ်ပီးတၢ်လိတဖၣ် လၢနူသဝီပူၤ, နူသဝီခိၣ်ယၢၤ မ့တမ့ၢ် လၢသဝီဖိတဖၣ်အတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူလီၢ် ကျဲခိၣ်ယၢၤ သုၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီး အဝဲသုၣ်ကဘၣ်ဆိကတီၢ်ကွံာ်ဝဲ တၢ်ဟံးဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်လၢတၢ်ကသူအီၤလၢသးအဂီၢ်တဘျီယီၤန့ၣ်လီၤ.

- ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်, သးခိးကိၢ်ဆၢ ဒီး ကလုာ်န့ၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ် ကဘၣ်တူၢ်လိာ်ဝဲ ဒီး မၤလၢထီၣ်ပွဲၤထီၣ် တၢ်တြီယာ်တၢ်ဒီး လီၤဟီၣ် လၢမ့ၣ်ပိၢ်အသီတဖၣ် ဒီး ကဘၣ်မၤလီၤတံာ်ဝဲ ဟီၣ်လၢမ့ၣ်ပိၢ်လၢတၢ်ဒီးလီၤတုၢ်လံာ်အီၤသုၣ်တဖၣ်န့ၣ် တၢ်ကမၤနီၣ်မၤ ယၢ်အီၤဖျါဖျါ ဒီး တၢ်ကဘၣ်ဒုးသုၣ်ညါသဝီဖိသုၣ်တဖၣ် လၢအဝဲသုၣ်တၢ်ပူၤဖျါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တချုးဒီးလၢ ပုၤတန့ၣ်ဂ့ၤတန့ၣ်ဂ့ၤ စးထီၣ်မၤဝဲတၢ် ထုးထီၣ်ကွံာ်ဟီၣ်လၢမ့ၣ်ပိၢ်လၢအအိၣ်ဒီးအကျါအကျါလီၤတၢ်လီၤဆဲးအခါန့ၣ် တၢ်တၢ်ပိၣ်တဲသကိး လၢအခိပ ညီအိၣ်တဖၣ်တၢ်က ဘၣ်မၤအီၤဒီး ပုၤဘၣ်ထွဲဘၣ်ယးတဖၣ် လၢအပၣ်ယုာ်ဝဲဒီး လီၢ်ကဝီၤပုၤကမၤဖိတဖၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်မၤဝဲ တၢ်ထုးထီၣ်ကွံာ် ဟီၣ်လၢ မ့ၣ်ပိၢ် လၢတၢ်ဘၣ်ကံာ်ဂ့ၢ်လီၢ်ကဝီၤပုၤ လၢအတအိၣ်ဒီးတၢ်တၢ်ပိၣ်တဲသကိးဘၣ်န့ၣ် ဒုးအိၣ်အါထီၣ် တၢ်သဘံာ်သဘုၣ်သုၣ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ် အန့ၢ် တၢ်ထုးထီၣ်ကွံာ်ဟီၣ်လၢမ့ၣ်ပိၢ်, ကျိးဒိၣ်ချံတဖၣ် ဒီး ကျိချံပုၤသၣ်အဂ့ၤအဂၤလၢ အတပိၢ်ဖးထီၣ် ဒီးဘၣ်လၢတၢ်ဒုးပျီပုၤသုၣ် တဖၣ်န့ၣ် ကြၢးတၢ်မၤအီၤထဲဒ်ပုၤစဲၤနီၣ်လၢအမၤလိသုအသးတဖၣ် ဒီး အိၣ်ဒီး တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢပုၤ တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သုဟံးမူဒါ, တၢ်မၤတၢ်လၢတၢ်ထံၣ်သုၣ်ညါအီၤသု ဖျိဖျါဖျါဒီး တၢ်တီတၢ်တြီ

- ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဒီး ကိၢ်ပယီၤသး ကဘၣ်မၤလီၤတံာ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤခဲလၢာ်လၢအအိၣ်လၢ အတၢ်ပၤတၢ်ဆှၢဖိလၢတဖၣ် ကဘၣ်လူၤပိာ်ထွဲ အမူအဒါလၢအဘၣ်ထွဲ လိာ်အသးဒီးထံ ကိၢ်ပတီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်မၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ် တဖၣ်ဒီးပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်တၢ်သိၣ်တၢ်သိမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်တဘၣ်စူးကါဒီးမၤပူၤဖျါပုၤတဂၤလၢလၢ လၢတၢ်တြီး စံာ်ညီၣ်ထီၣ်ယာ်အီၤန့ၣ်ဘၣ်. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ သးဖိတဂၤလၢလၢမ့တမ့ၢ်သးခိၣ်တဂၤလၢလၢလၢအမၤကမၢ်ပုၤတဂၤ လၢလၢအတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်န့ၣ်, တၢ်ကဘၣ် ဟံးန့ၢ်အရ နီၣ်အတၢ်ကမၢ်ဒ်ဝဲအသိး လၢအအိၣ်ဖျါပျီပျီ ဖဲလၢတၢ်သမံသမိးအခါ ဒီးတၢ်ကဘၣ်စံာ်ညီၣ်ဆၢတဲာ်အီၤလၢ ထံဖိကိၢ်ဖိစံာ်ညီၣ်ပိတုအလီၢ်လၢအအိၣ်ဆၢထၢၣ်သဘျီဒီးတၢ်ကွံာ်ခိၣ်ဆဲးအါစ့ၤတဘၣ် အိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
- နီၣ်သိးသဝီဖိလၢအဘၣ်ကွံာ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီးတၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယာ်သုၣ်တဖၣ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်တီတၢ်တြီအဂီၢ် ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဒီး ကညီဒိက လုာ်စၢၤဖိၣ်ကရၢ ကဘၣ်မၤလီၤတံာ်ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ် မ့တမ့ၢ် မၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်မၤအကျါအကျါ ဖျိဖျါဖျါဒီးဒုးအိၣ် ထီၣ် စ့ၢ်ကိး ကျဲသနူ လီၤတံာ်လီၤဆဲး နီၣ်သိးကဒီးန့ၢ်ဘၣ်သဝီဖိအတၢ်ပတံထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ယး တၢ်မၤတရီတပါအဝဲသုၣ်တဖၣ် တၢ်ခွဲးတၢ် ယာ် ကသုအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသုၣ်တဖၣ်ကဘၣ်လူၤပိာ်ထွဲ စ့ၢ်ကိးတၢ်အုၣ်ကီၤသုၣ်တဖၣ်ဒီးကဘၣ်လူၤသမံသမိး တၢ်ဂ့ၢ်သုၣ် တဖၣ် နီၣ်ကျဲသနူ လၢတၢ်ပာ်လီၤအီၤအသိးတုၤအကတၢ်တစုန့ၣ်လီၤ.
- ထံဖိကိၢ်ဖိလၢအပာ်ဖျါထီၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိအဝဲသုၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်သုၣ်တဖၣ် ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်, ကိၢ်ပယီၤသး, သးခိးကိၢ်ဆၢ ဒီးကလုာ်န့ၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤကရူၢ်သုၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်အုၣ်ကီၤလၢသဝီဖိသုၣ်တဖၣ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ နီၣ်သိး တၢ်မၤကံာ်က့ၤအီၤသုတအိၣ်တဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဒီး ကိၢ်ပယီၤပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယာ်ကရၢ (MNHRC) ကြၢးဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိ မ့တမ့ၢ် ယုနုၢ်အါထီၣ်တၢ်သိၣ်လိအတၢ်ခွဲးတၢ် ယာ်လၢတၢ်ချၢလၢ ဘီမုၢ်စၢၤဖိၣ်ကရၢ မ့တမ့ၢ် ကရၢသဘျီသုၣ်တဖၣ်အအိၣ် နီၣ်သိးတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်သုၣ်ညါနီၣ်ပာ်ဘၣ်ယး ပုၤဂ့ၢ်ဝီ ခွဲးယာ်, ပိာ်မုၢ်ခွဲးယာ် ဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်သိၣ်တၢ်သိသုၣ်တဖၣ် ဆူကိၢ်ပယီၤသး, သးခိးကိၢ်ဆၢ ဒီးသုးခိၣ်သုၣ်တဖၣ် ယုာ်ဒီး သုးခိၣ် ဖိအဂၤတဖၣ်ကအိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ယုၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဒီးတၢ်က့ၤကဒါက့ၤ

“တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အလီၤမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်သက့, ပက့ၤမၤအိၣ်တၢ်လၢပစံၣ်ပဒုးတဘျီတဘျီ ခီဖျါလၢပယျါတၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲၣ်အယီၤ လီၤ. ပယျါတၢ်ထဲလဲၣ်န့ၣ်ပတဲၤဖျါထီၣ်အီၤတသ့တဘျီလၢတဘျီ. ပက့ၤကဒါက့ၤမ့ၢ်တသ့ဘၣ်န့ၣ်, ပဘၣ်ယိၣ်လၢတန့ၣ်အံၤဘုၤလၢပက အိၣ်အဂီၢ်တအိၣ်လၢတဘျီ. ပက့ၤကဒါမ့ၢ်သ့ဒီးဖံးအိၣ်မၤအိၣ်ဘၣ်က့ၤတၢ်လၢပစံၣ်ပဒုးတခါ ကမ့ၢ်တၢ်မၤစၢၤဖးဒိၣ်တခါလၢ ပခိၣ်ပနၢ် အဂီၢ်လီၤ. ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤပခိၣ်ပနၢ်သ့တဖၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်အိၣ်ပုၤတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်သ့တဖၣ်ဒီးလီၤ. တၢ်နီၣ်နီၣ်တခါပတအိၣ်ဒီး အိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်ဒုးအိၣ်ပုၤဘၣ်. ဘၣ်ဆၢသန့ၣ်ကမ့ၢ်ခီဖျါလၢပအိၣ်လၢတၢ်ဖျါတၢ်ယၢ်ဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအဆၢကတီၢ်အယီၤ ပအိၣ်ကီၢ်ဝံၤကီၢ်စ့ၤဒီးပအိၣ်တကဲၤစ့ၤကီၢ်ဘၣ်. မ့ၢ်သ့မ့ၢ်ဘၣ်တခါပအိၣ်ဒီးက့ၤအိၣ်က့ၤအူပကစၢ်သဝီလီၤ. ဝဲပက့ၤက့ၤပဘုၤသ့ၣ် တဖၣ်ဘၣ်ကူးလဲၣ်ဒီးနီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒိၣ်ဘၢပဘုၤလဲၣ်အခါပအိၣ်ဒီးကူးက့ၤပဘုၤဘၣ်ဆၢပမၤတၢ်တသ့နီၣ်တမံၤဘၣ်.”

စီၤဝ--- (၅၃နံၣ်), သ---သဝီ, တၢ်ကြၢ်ကီၢ်ဆၢ, ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ရၣ်/ကညီ ကီၢ်စဲၣ်ခါၣ်သး (တၢ်မၤတၢ်ထံၣ်လိာ်သံ ကွၢ်ဖဲလၢအိးကထိဘၣ် ၂၀၁၆နံၣ်)

- ထံလီၤကီၢ်ပုၤပုၤယုၤအိၣ်ကမ့ၢ် ဒီးပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်, ထံကီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်လဲၤအိၣ်ကဒုလၢ အပူၤ, ဘီမုၢ်စၢ်ဖျါကရၢ ဒီးပုၤလၢအမၤတၢ်လၢပုၤဂီၢ်ဝီတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်မၤလီၤတံၢ်ဝဲလၢ တၢ်က့ၤကဒါက့ၤအံၤကဘၣ် မ့ၢ် နီၣ်ကစၢ်တၢ်ဆၢတံၢ် ဒီးတဘၣ်မ့ၢ်တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိးဘၣ်. ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်က့ၤကဒါက့ၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢလၢပုၤပုၤ, တၢ်အိၣ်ကုၣ်အိၣ်ပုၤ ဒီးပုၤလၢအက့ၤသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကဘၣ်ပၢ်ကဲ အဝဲသ့ၣ်အသးသ့ၣ်လၢကပီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤစၢၤလီၤတၢ်အိၣ် ဒီးကျိၣ်စ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲ မၤစၢၤလၢဒဲကဝီၤပုၤသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်စ့ၤကီၢ်ကျဲတဘီလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤနီၣ်ဆိၣ်ခံလၢတၢ်ကက့ၤကဒါက့ၤ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ် အယီၤတၢ်က့ၤကဒါက့ၤအံၤတမ့ၢ်နီၣ်ကစၢ်တၢ်ဆၢတံၢ်လီၤလီၤလၢ တၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်, ထံကီၢ်လၢတၢ်လဲၤအိၣ်ကဒုလၢအပူၤ, ဘီမုၢ်စၢ်ဖျါကရၢ မ့ၢ်တမ့ၢ်ပုၤမၤတၢ်လၢတၢ်ကရၢကရီၣ်ဘၣ်ထွဲဒီးပုၤဘၣ်ကီၢ် ဘၣ်ခဲ ဒီးထံလီၤကီၢ်ပုၤပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ် တကြးစးထီၣ်မၤဆိးဒီးရဲၣ်ကျဲၤ တၢ်က့ၤကဒါက့ၤလၢထံလီၤကီၢ်ပုၤလၢပုၤလီၤ အိၣ်ကမ့ၢ် ဒီးပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. တၢ်ဝဲအံၤကဘၣ်မ့ၢ်ထဲ ထံလီၤကီၢ်ပုၤပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဒီးပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ် ခဲသ့ၣ် တဖၣ် ကဘၣ်စးထီၣ်မၤဆိးဒီးရဲၣ်ကျဲၤဆိတၢ်လၢအနီၣ်ကစၢ်ဒဲၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆၢကတီၢ်မ့ၢ်ဘၣ်ဒီးတုၤယီၤဝဲလၢ အနီၣ်ကစၢ် ဒဲၣ်ဝဲ မ့ၢ်အိၣ်ဒီးက့ၤကဒါက့ၤ, တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢဒီးတၢ်အိၣ်ကုၣ်အိၣ်ပုၤလၢအဂီၢ်မ့ၢ်အိၣ်လဲၤတခါ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်, ထံကီၢ်လၢတၢ်လဲၤ အိၣ်ကဒုလၢအပူၤ, ဘီမုၢ်စၢ်ဖျါကရၢ မ့ၢ်တမ့ၢ် ပုၤမၤတၢ်လၢတၢ်ကရၢကရီၣ်ဘၣ်ထွဲသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီး ထံလီၤကီၢ်ပုၤပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်, ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲ ဒီးပုၤတဝါဖိလၢအတူၢ်လိာ်အဝဲသ့ၣ်လၢကက့ၤကဒါက့ၤ သ့ၣ်တဖၣ်စ့ၤကီၢ် ကဘၣ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဝဲအံၤ ခီဖျါတၢ်ကွၢ်ဟ့ၣ်သမံသမိးတၢ်လီၤလၢတၢ်ကက့ၤကဒါက့ၤအံၤ မ့ၢ်တၢ်ဘၣ် တၢ်ဘၢအိၣ်စ့ၤကီၢ်ခါ ဒီးနီၣ်ကစၢ်အတၢ်က့ၤကဒါက့ၤအံၤ မ့ၢ်စ့ၤကီၢ်တၢ်အိၣ်သးလၢအကြးဝဲဘၣ်ဝဲလဲၤန့ၣ်လီၤ.
- ပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဒီးပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်က့ၤကဒါက့ၤအံၤ ထံကီၢ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်ကရၢကရီၣ်လၢအ မၤတၢ်ဘၣ် ထွဲဒီးပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ် ဒီးပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်မၤလီၤတံၢ်ဝဲလၢ ပုၤလၢအဆၢတံၢ်လၢကက့ၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်အနီၣ် ကစၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ ဒီးတၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိးသးသမူတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢကဘၣ်အိၣ် ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံၢ်လၢတၢ်ပံးဆူၣ်န့ၣ် အီၤသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်က့ၤအီၤဆူသဝီဖိလၢအယုၤမ့ၢ်ဟးဖျါးသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်က့ၤအီၤမ့ၢ်တန့ၢ်ဘၣ်ဒီး တၢ်ကဘၣ်ရဲၣ် ကျဲၤဒီးဟ့ၣ်ပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဒီးပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ် ဟံၣ်ယီၤလၢတၢ်တဘၣ်ပုၤအီၤ ဒီးတၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်က့ၤ အဝဲသ့ၣ် တဖၣ်တၢ်ဖိတံၢ်လဲၤ, ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၢ် ဒီး ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၢ်လၢအလီၤမၤသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤကလံၤဒ်အကၢကီၢ်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ.
- တၢ်မ့ၢ်ကဲထီၣ်အသးလၢတၢ်ယုၤမ့ၢ်ဟးဖျါးမ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်ကဒီးအသိတဘျီ ခီဖျါလၢထံလီၤကီၢ်ပုၤတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်အယီၤ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်, ကီၢ်ပယီၤသုး, သုးခိးကီၢ်ဆၢ, ကညီဒီးကလုာ်စၢ်ဖျါကရၢဒီးကလုာ်န့ၣ်သုးဖိၣ်စုကဝဲၤကရၢသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်မၤလီၤတံၢ်က့ၤ တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢလၢထံလီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်ပုၤဂီၢ်ဝီတၢ်ဆိၣ်ထွဲ မၤစၢၤ ဒီးတၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလၢ ပုၤလၢအမၤတၢ်ဘၣ်သးပုၤဂီၢ်ဝီတၢ်ဆိၣ်ထွဲ မၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤမၤစၢၤတၢ်လၢ လီၤအိၣ်ကမ့ၢ်လီၤကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤ ကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်တၢ်တိၣ်ကျဲၤတဖၣ်

- ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ကြးမၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်ဒီးသဒၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ်ကပံၢ် ခီဖျါဒုးအိၣ်ထီၣ်သဲစးတၢ်ဘျါဒီးကျဲသန့လၢကဒီးသဒၢ တၢ်သုဆိးကါတုၢ်လုၢ်လၢဆဲးလၢဟီၣ်ခိၣ်ကပံၢ် ဒီးတၢ်ပၤဘၣ်တၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်ခွဲးယၢ်သန့သ့ၣ်တဖၣ် ဒီး အၢၣ်လီၤတုၢ်လိာ်ဒုးသ့ၣ် ညါ ဒီးပၢ်ပနီၣ်လီၤကဝီၤပုၤတဝါဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ်ကပံၢ်လံာ်အုၣ်သး လၢတၢ်ဟ့ၣ်အီၤလၢကျဲအဘိဘိယုာ်ဒီးလုၢ်လၢ ဆဲးလၢ ဒီးလီၤကဝီၤတၢ်ပၤဆုၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၢ်ကျဲသန့ **ဒ်ခုၣ်အံၤယုာ်**ဟ့ၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်အိၣ်ဒီး မၤန့ၢ် ဟီၣ်ခိၣ် ကပံၢ်လံာ်အုၣ်သး ဆူကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ ဒီးခုၣ်အံၤယုာ်အအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ တၢ်မၤန့ၢ်လံာ်လဲၤအကျိၤအကျဲသ့ၣ် တဖၣ် ကဘၣ်အိၣ် လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဒီးဖျါဖျါဖျါဒ်သိးပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် မၤဝဲကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဒီးခုၣ်အံၤယုာ်ကြးဆိတလဲက့ၤ ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၢ်ဒီးတၢ်ဘျါလီၤစ့မိၢ်ပုၤသဲစးတၢ်ဘျါဒီးကျဲသန့သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးတၢ် ကြိဆၢခိပနံၣ်ဒီးတၢ်ကရၢကရီၣ်အဂၤသ့ၣ်တဖၣ် သုတဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် အဟီၣ်ခိၣ်ကပံၢ်ခီဖျါသဲစးအကလုာ် ဒီးဖဲ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်က့ၤကွၢ်က့ၤအဟီၣ်ခိၣ်ကပံၢ်ဒီးမၤအိၣ်က့ၤဝဲအဆၢကတီၢ် တၢ်သုတလိာ်ဘၢလိာ်ကွီၢ်အီၤတဂ့ၤအဂီၢ်တၢ်ကဘၣ် ဒီးသဒၢအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဘၣ်ဒီးသဒၢဒီးကြိဆၢစ့ၤကိးခိပနံၣ်လၢအန့ၣ်လီၤ မၤတၢ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံာ်ထံး ယုာ်ဒီး ပုၤသဝီဖိ

အဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢအအိၣ်ဒီးလၢတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အဆၢကတီၢ် လီၤဆိၣ်တၢ်ပှၤအိၣ်အိၣ်ကူသိးတယၤ အဟီၣ် ခိၣ်ကပံာ်သ့ၣ် တဖၣ်ယုၣ်ဒီးပှၤဘၣ်ကိၣ်ဘၣ်ခဲဖိ ဒီးပှၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢ အက့ၤကတိၤက့ၤဆူအနီၣ်ကစၢ်တၢ်လီၤ သ့ၣ်တဖၣ်ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

- ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်, ကညီဒိကလုာ်စၢ်ဖိၣ်ကရၢ, ခိပနံၣ်ဒီးတၢ်ကရၢကရိလၢအမၤတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်လီၤယုထံၣ်သ့ၣ်ညါလီၤ တၢ်လီၤဆဲးတၢ်ဂ့ၤလၢအဘၣ်ထွဲဒီးပှၤဂီၢ်ဝဲဒီးယၢ်, ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်ဒီးတၢ်အဂ့ၤအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢလီၤကဝီၤပှၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးတၢ်လီၤဒီးလၢ တၢ်စးထီၣ်မၤတၢ်တိၣ်ကျဲၤတခါဂ့ၤတခါဂ့ၤ ဒီးကဘၣ်ဟ့ၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပှၤလီၤကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကမၤသကိး တၢ်လၢတၢ်ဆၢတဲာ်အတၢ်အိၣ်အိၣ်ခိၣ် လၢတၢ်ကြၢးမၤအိၣ်ထဲလဲၣ်အဂ့ၢ်, တၢ်ကြၢးမၤအိၣ်ဒီးလဲၣ် ဒီးတၢ်ကဘၣ်မၤစၢၤက့ၤ ပှၤလီၤကဝီၤ ဖိလၢတၢ်ဟဲဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးအိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ထဲလဲၣ်, ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကဘၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါပှၤလီၤကဝီၤဖိ ဒီးကျိၣ်လၢ လီၤကဝီၤဖိသ့ၣ်စးကါအိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကဘၣ်ကွဲးအိၣ်ရဲၣ်ဖိသိးပှၤလီၤကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကသ့ၣ်ညါထွဲ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ် ကျိၤလီၤ တၢ်လီၤဆဲး ဘၣ်ယးတၢ်ကမၤတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိၣ်ကျဲၤတခါဂ့ၤတခါဂ့ၤလၢအကဟဲဘၣ်ဒီး အဝဲသ့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ် ကပံာ် ဒီးတၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိၣ်သးသမူအကျဲသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်တိၣ်ကျဲၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢတၢ်မၤအိၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဟဲဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံး ပှၤသဝီဖိ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် တၢ်ကြၢးသ့ၣ်ဒီးလုၢ်ပိာ်ထွဲတၢ်သိၣ်တၢ်သိၣ်မိၢ်ပှၤလၢတၢ်ကိးအိၣ်လၢ (FPIC) လၢအမ့ၢ် Free (လၢအသဘူ), Prior (တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဆိ), and Informed (တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ) Consent (ယုန့ၢ်တၢ်ဘၣ်သးလၢ ကဟ့ၣ်တၢ်ယျဲ) ကိးဆၢကတီၢ်ဒီးဖဲတၢ်မၤတၢ်တိၣ်ကျဲၤအခါန့ၣ်လီၤ.
- ခိဖျိတၢ်သူလုၢ်လၢဆဲးလၢဟီၣ်ခိၣ်သန့အယီၤ ဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လံာ်အုၣ်သး မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်သန့က့ၢ်ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ် ဒီးကိၢ်ပယီၤသးတဖၣ် ကဘၣ်ဟံးမူဒီးဟ့ၣ်က့ၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်လၢတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူအိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဆူဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ်တဖၣ်အအိၣ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်တဟ့ၣ်က့ၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဘၣ်တခါ ကျဲအိၣ်စ့ၢ်ကိးအဂၤတဘိလၢ တၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်က့ၤစ့အိၣ်လိးလၢလၢပှၤပှၤ လၢအဘၣ်တၢ်တူၢ်လိာ်အိၣ်လၢ ပှၤခံဖုလၢာ်အဘၣ်စၢၤ ဒီးတဘၣ်မ့ၢ်တၢ်မၤဆူဘၣ်. စ့အိၣ်လိးလၢတၢ်ဟ့ၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးသိးဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ပှၤက့ၤဟီၣ်ခိၣ်ကန့ၢ်အဂီၢ် ဒီးကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအကၢပှၤကၢကလံၤ ဒ်တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိၣ်သး သမူတၢ် လိာ်ဘၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.
- ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ် ကဘၣ်မၤလီၤတံာ်ဝဲလၢ သဝီဖိကိးဂၢဒီးကဘၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကတီၢ်ပျါထီၣ်ထံးလီၤကိၢ်ပှၤတၢ်ဘၣ် ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်ဂ့ၢ်ကိၢ်န့ၣ်လီၤ တၢ်ကျဲၤယုဆၢတဲာ်အကျိၤအကျဲ ဒီးတၢ်ဘျီၣ်အကျိၤအဂီၢ် လၢတၢ်ကဘျီၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်ဂ့ၢ်ကိၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် တၢ်ကဘၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆိလီၤအိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အကျိၤအကျဲလၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အိၣ်သ့ၣ် တဖၣ် ကဘၣ်ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢ လုၢ်လၢဆဲးလၢကျဲသန့ ဒီးပှၤတဝါအတၢ်ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ် လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်လီၤတံာ် လီၤဆဲး အကျဲလၢတၢ်သူစးကါတုၢ်အိၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိၣ်သးသမူ

- ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဒီးခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ကြၢးယုထံၣ်န့ၢ်ကျဲလၢတၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိၣ်သးသမူအတၢ်လိာ်လၢလီၤကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ခိဖျိပှၤလီၤ ကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံးဆူကွၢ်အဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိာ်အတၢ်ဂ့ၢ်ကိ, ဘၣ်ယုၣ်မ့ၢ်ဟးဖျိ, ဒီးဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်စ့ၢ်ကိးတၢ်မၤဘၣ်ဒီးပှၤဂီၢ်ဝဲဒီးယၢ်တဖၣ်အယီၤ, အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ကဘၣ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ က့ၤအဝဲသ့ၣ်ခိဖျိ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ထဲသကိးတၢ်, တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢလၢပှၤဂီၢ်ဝဲ တၢ်လိာ်ဘၣ်အဂီၢ် ဒီးတၢ်လဲၤထီၣ် လဲၤထီၣ်အကျဲလၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိၣ်သးသမူကအိၣ်ကါအိၣ်ခိးဒ်လုၢ်လၢထူသန့အကျဲသ့ၣ်တဖၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.
- ပှၤမၤတၢ်ဘၣ်ယးပှၤဂီၢ်ဝဲတၢ်မၤ ဒီးပှၤလၢမၤတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ကြၢးဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဒီးယုထံၣ်သ့ၣ်ညါပှၤတဝါဖိ တဖၣ် အတၢ်လိာ်ဘၣ်အိၣ်ကတၢ်လၢပှၤတဝါအတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်တၢ်တိၣ်ကျဲၤ ဒီးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်လၢ ပှၤတဝါလၢ အိၣ်အိၣ်ကူသိး တယၤဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်လီၤလၢပှၤလဲၤတတုၤအလီၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒီးလၢပှၤသဝီဖိတဖၣ် လၢဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်တၢ် လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိၣ်သးသမူတၢ်ဂ့ၢ်ကိၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤလၢအဖီခိၣ်တဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤ ဖဲ လၢယုၤ ၂၀၀၉န့ၣ် ဖဲ ဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြၢၤကီၢ်ရၢအပူၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤတၢ်အံၤ ယီၢ်ဘၣ်ဝဲ ဟီၣ်လၢမုၢ်ပိၤလၢ ကီၢ်ပယီၤသး ဒီးလီၤအီၤ လၢအဘျးဒီးအသဝီဖဲ ဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၣ် ဖဲ ၂၀၀၇န့ၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ် လၢအခိၣ်တၢ်ကွၢ်အခါလံၤလံၤ အဝဲမၤတၢ်တသ့လၢလၢကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဝဲအဟံၣ် ဖိယိဖိဘၣ်အ ယိ အဝဲသးလီၤသးကျဲအူ အံၤတူၢ်ထၣ် ပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဒဲကစီၤပုၤ ဖဲ မုၢ်တြၢၤကီၢ်ရၢအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်အဝဲဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အ တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ လၢအနီၤကစၢ်တၢ်ဂၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤ ဖဲလၢယုၤ ၁၅သီ, ၂၀၁၅န့ၣ်, လၢစ---သဝီ, စခါကွဲၢ်ကရီၢ်, သထူၣ်ကီၢ်ဆၣ်, နူသထူၣ်ကီၢ်ရၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲ စီၤင--- လၢဘၣ်တၢ်ဖိၣ်န့ၣ်အီၤလၢကီၢ်ပယီၤပၢၤကီၢ် ဒီးတကတီၢ်ယိပၢၤကီၢ် မၤဆါပယုၤစ့ၢ်ကီၢ်အီၤဖဲလၢယုၤလဲ ၂၀၁၃န့ၣ် ခီဖျါလၢတၢ်ထံၣ်ကမ့ၢ်အီၤလၢအဝဲ ပၣ်ပၣ်ပၣ်ဂီၢ်ဝဲတၢ်ဆိၣ်ဟ့ၣ်သီလုၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. ခီဖျါလၢတၢ်ကဲထီၣ် သးဒ်အံၤအယိ စီၤင--- အဟံၣ်ဖိယိဖိဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲဒီးတၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိသးသမူတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ် ခီဖျါလၢ တၢ်အုၣ်သးလၢအဝဲသ့ၣ်ဂီၢ် လၢကဆိၣ်ဘၣ်အိၣ်ဘၣ်ဝဲ ကူကူလၢလၢအဂီၢ်တဆိၣ် ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

တၢ်နီၤဖးတၢ်န့ၣ်တၢ်ဆၢဒီးတၢ်လီၤမုၢ်လီၤဖး

“အဝဲသ့ၣ်တဲအာတဲသီပုၤ ဒီး မၤဆူၣ်ပဟးထီၣ်ကွၢ်. ခဲအံၤ ပုၤဘၢသီခါလၢအဟဲထီၣ်လၢဒဲကစီၤပုၤ ဖဲကီၢ်ကွၢ်တဲၣ်ပုၤတဖၣ် တဲဝဲလၢ ဖဲ ကွဲးဒီးတၢ်သမံသမိးတြၢၤ လၢအဘျးဒီးသဝီတတီၢ် ပုၤသးဖိတဖၣ်ဘျးလီၤဝဲတၢ်ပနီၣ်လၢအစံးဝဲ “ပုၤမုၢ်စလုၤတဖၣ် တဘျီန့ၣ်လီၤဘၣ်.” ပုၤမုၢ်စလုၤတဖၣ်န့ၣ် တၢ်တြၢၤယၢ်အီၤပံးပံး လၢတဘျီန့ၣ်လီၤအူ ကထ---သဝီပူၤဘၣ်, ဘၣ်ဆၣ် မ့မ့ၢ်ပုၤဘၢသီခါတဖၣ်န့ၣ် အိၣ် ဆိးဝဲဝဲသဝီပူၤသ့န့ၣ်လီၤ.”

မိၤကစ--- (ပိၣ်ခွါ, ၃၄န့ၣ်), ကထ--- သဝီ, တၢ်ဟံးန့ၣ်အီၤလၢတၢ်ပၢ်ဖျါလၢ KHRG ပုၤထၢတၢ်ကစီၣ်ဖိတဂၤကွဲးဝဲ, နူပျၢ်ယၢ်ကီၢ်ရၢ/ကညီကီၢ်ဖဲၣ်ကလံၤထံး (တၢ်ရၢလီၤအီၤဖဲ လၢမုၢ် ၁၉၉၇န့ၣ်)

- ပုၤကိးဂၤဒဲးတြၢၤအိၣ်ဒီးတၢ်ဘျုးလၢအတၢ်စုၢ်တၢ်န့ၣ်ဒၣ်ဝဲ, ဒီးတၢ်တြၢၤဟ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကသ့ၣ်ထီၣ်အတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢအလီၢ် ဒ်ပစံးတၢ်အသိးသရိၣ်, တၢ်လုၢ်ဟံၣ်, ယိၣ်, မူၤစလုၤတၢ်ဘၢလီၢ် ဒီးမိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢတၢ်ဘၢလီၢ် လၢအတဆိၣ်ဒီး တၢ်မၤဘၣ်ဒီးဘၣ် ထံးပုၤအဂၤတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ် လီၤဆိဒဲတၢ်, တၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဝဲၤကျိၤ, ကလုၢ်န့ၣ် သးဖိၣ်စုကဝဲၤကရၢၢ်တဖၣ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢကရၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ် တြၢၤမၤလီၤတံၢ်ဒီး ဒီးသဒၢတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ် လီၢ်ကျဲလၢ အအိၣ် ပၢ်တုၢ်လံၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢအလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မုၢ်ရဲၣ်ကျဲၤလၢ တၢ်ကသ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဘျုး တၢ်ဘၢအလီၢ်လၢအသီ မ့ၢ်အိၣ် တၢ်ကဘၣ်တၢ်ပိၣ်တဲသကိးတၢ်ဒီးပုၤလီၤကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သိးတၢ်ဖုၣ်ဆၢသ့တဆိၣ်ထီၣ် လၢပုၤ တဝၢဖိအဘၣ်စၢၤတဂ့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်မ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်ဘၣ်ဖုးလၢတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢတဖၣ်အဘၣ်စၢၤန့ၣ်တၢ်ကဘၣ်ဘျါ ရဲၣ်အီၤလၢတၢ်ယူတၢ်ဖိးအကျဲဒ်သိးတၢ်ယူတၢ်ဖိးဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်ကွၢ်ကဆိၣ်လၢပုၤတဖုဒီးတဖုအဘၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ.
- ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ကဘၣ်မၤလီၤတံၢ်က့ၤ အဝဲသ့ၣ်သဲစးတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျါ ဒီးကျဲသန့သ့ၣ်တဖၣ်လၢ အဘၣ်ထွဲဒီးထံဖိကီၢ်ဖိလံာ် အုၣ်သး, ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိလံာ်အုၣ်သးအဖီခိၣ်တၢ်တဘျီကွၢ်တလီၤဒီး ပၢ်တၢ်န့ၣ်တၢ်ဆၢဘၣ်. တၢ်ကဘၣ်သ့ဆိးကါဝဲ တၢ်ဘျါ ဒ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဖျါၣ်သ့ဆိးကါဝဲအသိး, လီၤဆိဒဲတၢ်မူၤစလုၤကလုၢ်လၢကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်တပၢ်ပနီၣ်အဝဲသ့ၣ် ဒ်အမ့ၢ် ကလုၢ်န့ၣ် ၁၃၅ န့ၣ်အကျါဘၣ် ဒီးအဝဲသ့ၣ်ကဲထီၣ်က့ၤပုၤလၢအထံကီၢ်တဆိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဒီးပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဖိ လၢအက့ၤကဒါသ့ၣ် တဖၣ်အဂီၢ်, ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်တြၢၤဆိၣ်ထွဲဒီးဟ့ၣ်ဖိသ့ၣ်အိၣ်ဖျါလံာ်အုၣ်သး ဒီးဟံၣ်ဖိယိဖိလံာ်စရိခိၣ်သ့ၣ် ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်ကဒီးန့ၣ်ဘၣ် တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဆိၣ်အုၣ်အိၣ်ချ့, ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ် ဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ဒ်ထံဖိ ကီၢ်ဖိတဂၤအသိးလၢတဆိၣ်ဒီးတၢ်ပၢ်တၢ်န့ၣ်တၢ်ဆၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်, ခုၣ်အိၣ်ယူၣ် ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးလီၢ်ကဝီၤပုၤတဝၢတၢ်ကရၢၢ်ကရိသ့ၣ်တဖၣ် တြၢၤမၤတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ် တၢ်ဟူး တၢ်ဝဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးဟ့ၣ်အါထီၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ်ဘၣ်သးတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢ ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒ်သိးပုၤကိးဂၤဒဲးကအိၣ်ဒီး တၢ်သဘျုး လၢတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတကးဘၣ် ကသ့တူၢ်လိၣ်ပၢ်ကဲပုၤတဖုဒီးတဖုအတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢဒီး တၢ်ဆဲးတၢ် လၢကသ့အဂီၢ် ဒီးဒ်သိးတၢ်ဖုၣ်ဆၢဒီးတၢ်မၤအါမၤသီလၢကဲထီၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်ကလီၤစ့ၢ်ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့

“တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးန့ၣ်တၢ်တုၣ်ထီၣ်အိၣ်တံၢ်လံးဒီး တၢ်အိၣ်ထီၣ်အမူးစ့ၢ်ကိးတၢ်မၤအိၣ်တံၢ်လံး ဘၣ်ဆၣ်သန့ကတုၤဒဲအိၣ်ဒၣ်လဲၣ် နီၣ်ဝံၣ်ခဲ လၢတၢ်ခးလၢတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးတဖျါန့ၣ် တအိၣ်ထီၣ်အသးနီၣ်တၢ်လၢပုၤသဝီဖိသ့တဖၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. ကသံၣ်သရၣ် ဒီတအိၣ်. ပုၤဆါ ဒီတအိၣ်စ့ၢ်ကိးဘၣ်. သဝီဖိသ့တဖၣ်အိၣ်တၢ်တက့ၢ် တဲသကိးဘၣ်ယးတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးတဖျါန့ၣ်အိၣ်အဂီၢ်လီၤ. သဝီဖိတဂၤလၢအ အိၣ်လၢ ၀--- သဝီတဲ ထီၣ်ဖျါဒဲဒၣ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးတဖျါန့ၣ်ဖျါလံးလၢဂ့ၤမးဘၣ်ဆၣ်သန့ကတုၤနသ့ အိၣ်အိၣ် တသ့နီၣ်မံၤဘၣ်.”

ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်ပၤဖျါလၢတၢ်ကွဲးအိၣ်လၢ KHRG ပုၤထၢတၢ်ကစီၣ်ဖိတဂၤ, ဘံလုၤကိၢ်ဆၣ်, န့ၣ်ထွဲၣ်ကိၢ်ရၣ်/တလၢကိၢ်စဲၣ်ကလံၤစိး (တၢ်ဒီးန့ၣ်အိၣ်ဖဲလၢမုၤ၂၀၁၆န့ၣ်)

- ကိၢ်ပယီၤဆူၣ်ချ့ဝဲကျဲၤသ့တဖၣ်လၢအဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤ လၢပုၤလၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ် ဒီးပုၤလၢအမၤ တၢ်ဂ့ၢ်ဝီပယီၤထီၣ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးဆူၣ်ချ့တၢ်ကွဲးထွဲတဖၣ်, ကဘၣ်မၤလီၤတံၢ်, ထံၣ်လိၣ်တဲသကိး ဒီးမၤသကိးတၢ်ဒီးလီၤက ဝီပုၤတတၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိၢ်ပယီၤဆူၣ်ချ့ဝဲကျဲၤ, ကညီဆူၣ်ချ့မၤစၢၤဝဲကျဲၤ (KDHW) ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကရၢကရိလၢ အဆိၣ် ထွဲမၤစၢၤဆူၣ်ချ့ဝဲကျဲၤသ့တဖၣ်ဒ်သိးအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတမံၤလၢလၢကဘၣ်လိၣ်သးဒီးပုၤတတၢ်အိၣ်သးဒီး တၢ်ဆဲးတၢ် လၢအဂီၢ် တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဆူၣ်ချ့တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်အဖီခိၣ်တၢ်ပၤတၢ်န့ၣ်တၢ်ဆါတဘၣ်အိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တချုးလၢသဝီဖိ တဖၣ်ဒီးကူၤစါယါဘျါသးအခါ, ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်ကဘၣ်ရဲၣ်ပုၤ ဒီးဒုးသ့ညါတၢ်ကူၤစါယါဘျါတကလုၢ်ဂ့ၢ်တကလုၢ်ဂ့ၢ်, တၢ်ကူၤစါအကျိၤအကျဲၤမုၢ်ဂ့ၢ်, ဒီးကသံၣ်ကသီတဖၣ်ဆူၣ်ပုၤဆါတဖၣ်လၢကျိၣ်လၢအနၢ်ပၢၢ်ဝဲသ့ဂ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်ယုၣ်ဒီးကညီဆူၣ်ချ့မၤစၢၤဝဲကျဲၤ ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကရၢကရိလၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဆူၣ်ချ့ဝဲကျဲၤတဖၣ် ဒီးပုၤလၢ အဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ်ဒီးပုၤလၢအမၤတၢ်ဂ့ၢ်ဝီပယီၤထီၣ်တဖၣ်တြးမၤအါထီၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ လၢဆူၣ် ချ့တက ပုၤ လီၤဆိၣ်တၢ်တၢ်တြီဆါတၢ်ညၣ်ဂီၢ် ဒီးတၢ်ဆါဘၣ်ထွဲဒီးမိၢ်တဖၣ် လၢအဆိၣ်လၢတၢ်လီၤလၢကလုၢ်ဂ့ၢ်အိၣ်ဆိးန့ၣ်သဝီ တၢ်လီၤတဖၣ် ဒ်သိးဒီးဆူၣ်ချ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ်ကတုၤဆူၣ် ပုၤသဝီဖိကိးဂၤဒဲးလၢအဆိၣ်လၢကိၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအ ပုၤန့ၣ်လီၤ. ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤခဲလၢၣ် ကဘၣ်အိၣ်လၢလၢလီၤလီၤ ဒီးကသံၣ်ကသီတဖၣ် ကဘၣ်ဘၣ်လီၤဘၣ်စး ဒီးဆူၣ် ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် ကဘၣ်မုၢ်ပုၤလၢထီၣ်ဘၣ်တၢ်သိၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးဒ်သိးဒီးဆူၣ်ချ့ တၢ်မၤကျိၤကျဲၤတဖၣ်ခဲလၢၣ် ကလဲၤသးဘၣ် လီၤဘၣ်စးဒီး ဆူၣ်ချ့တၢ်လၢၣ်ဘျီလၢၣ်စ့ၢ်လၢအကၢကိၢ်ဒီးအပုၤန့ၣ်လီၤ.
- ကိၢ်ပယီၤဆူၣ်ချ့ဝဲကျဲၤ, ကညီဆူၣ်ချ့မၤစၢၤဝဲကျဲၤ (KDHW) ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမုၢ်ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤစၢၤတၢ်ကရၢကရိလၢ အဆိၣ် ထွဲမၤစၢၤဆူၣ်ချ့တဖၣ်တြးမၤလီၤတံၢ်ဒီးဆိၣ်ထွဲပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်လၢမုၢ်ပိၢ်အယိတဖၣ်ဒီးခိၣ်ဖျါတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်ဒီးတၢ်မၤ ပယုၤ တဖၣ်အယိ ဒီး ပုၤလၢအလိၣ်ဘၣ်ဆူၣ်ချ့တၢ်မၤစၢၤနးနးကလဲၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဆူၣ်ချ့တၢ်မၤစၢၤလၢတလၢၣ် အပုၤကလံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ်ဒီးပုၤလၢမၤတၢ်ဂ့ၢ်ဝီပယီၤထီၣ်တဖၣ်တြး မၤစၢၤကျိၣ် စ့ တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဒီး သ့ၣ်ထီၣ်န့ၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ် လၢပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်ကိးဂၤဒဲးတကးဘၣ်တြးမၤလီၤတံၢ်လၢအဝဲသ့ၣ် ကဒီးန့ၣ်ဘၣ် ဆူၣ်ချ့တၢ်မၤ စၢၤလၢတလၢၣ်ဘျီလၢစ့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့

“ကူၣ်တဖၣ်လၢ ခိၣ်န့ၣ်တဖၣ် (လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဝဲကျဲၤ) လဲၤတုၤဒဲအလီၢ်န့ၣ် ပထံၣ်ဘၣ်လၢ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတၢ် အိၣ်သး ဟဲဂ့ၢ်ထီၣ် လၢသဝီဖိတဖၣ်အဂီၢ် ဒီး ကူၣ်သ့တဖၣ်န့ၣ် လဲၤတရံးအသးဘၣ်လီၤဘၣ်စးစ့ၢ်ကိးဝဲ လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ် သ့ကဂ့ၢ်ထီၣ်ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပဘၣ်ယိၣ်တၢ်ခိၣ်မးလၢ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတၢ်စီၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢ သဝီဖိလၢခိၣ်ခိၣ်န့ၣ်သဝီတၢ်လီၤ တဖၣ်န့ၣ် လီၤတူၣ်လီၤကၤဒိၣ်မးလီၤ. လၢတၢ်အိၣ်အယိ တၢ်လၢအတြးကဲထီၣ်အသးတဖၣ်န့ၣ် တကဲထီၣ်သးဘၣ်လီၤ.”

ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်ပၤဖျါဘၣ်တၢ်ကွဲးအိၣ်လၢ KHRG ပုၤထၢတၢ်ကစီၣ်ဖိတဂၤ, ချါၣ်လွၢထွဲၣ်ကိၢ်ရၣ်/ပကိၢ်ကိၢ်ခိၣ်မုၢ်ထီၣ် (တၢ်ရၢလီၤအိၣ်ဖဲ လၢယုၤလံး ၂၀၁၄န့ၣ်)

- ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်, လီၤဆိၣ်တၢ်ကိၢ်ပယီၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဝဲကျဲၤ ဒီးကညီကူၣ်သ့ဆဲးလၢဝဲကျဲၤ(KED)တဖၣ် တြးမၤ လီၤတံၢ်ဒီးဒုး အိၣ်ထီၣ်ဝဲကျဲၤလၢ တၢ်ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တီၤဖျါကူၣ်တၢ်မၤလီၤလၢသဘျ့ ဒီးကဘၣ်ရဲၣ်ကျဲၤဒုးအိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကိးတီၤ ခၢၣ်သးဒီးတီၤထီၣ်ကူၣ် တၢ်မၤလီၤလၢတလၢၣ်ဘျီလၢစ့ၢ်လၢကူၣ်ဖိကိးဂၤဒဲးလၢအဆိၣ်လၢကိၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကိၢ်ပယီၤ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဝဲကျဲၤကဘၣ်တၢ်ပိၣ်တဲသကိးတၢ်ဒီးပုၤလီၤကဝီၤဖိ, ကညီကူၣ်သ့ဆဲးလၢဝဲကျဲၤ ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကရၢကရိလၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တဖၣ် ဘၣ်ယးဒီးတၢ်ကတုၤအါထီၣ်တီၤခၢၣ်သးကူၣ် ဒီးတီၤထီၣ်ကူၣ်လၢခိၣ်ခိၣ်လီၤကဝီၤတဖၣ် အပုၤ လီၤဆိၣ်တၢ်န့ၣ်သဝီဒီးဝုၢ်လၢပုၤနီၣ်ဂံၢ်အိၣ်စ့ၢ်သ့တဖၣ်အိၣ်တၢ်လီၤန့ၣ်လီၤ. ကူၣ်လၢအဆိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးလၢကိၢ်ပယီၤမုၢ် ထီၣ်ကလံၤထံးသ့တဖၣ်တြးဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢလၢပုၤပုၤယုၤ ဒီးကူၣ်တၢ်လိၣ်ဘၣ်သ့တဖၣ် ဒီးကူၣ်သရၣ်လၢ ဖျါထီၣ်ကူၣ်သရၣ်တၢ်မၤလီၤတဖၣ် တၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်အိၣ်တၢ်ဘျးတၢ်လဲလၢလၢပုၤပုၤ န့ၣ်လီၤ.
- ကိၢ်ပယီၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဝဲကျဲၤတြးဆိတလဲမၤဂ့ၢ်ထီၣ်ကူၣ်တၢ်သိၣ်လီၤလံၣ်ညိၣ်သိၣ်န့ၣ်လီၤ. တချုးတၢ်ဆိတလဲမၤဂ့ၢ်ထီၣ် လံၣ်ညိၣ်သိၣ်န့ၣ်အဆၢကတီၢ်တၢ်ကဘၣ်ထံၣ်လိၣ်တၢ်ပိၣ်သကိးတၢ်ဒီးလီၤကဝီၤပုၤတတၢ်ဖိသ့တဖၣ်, ကညီကူၣ်သ့ဆဲးလၢဝဲကျဲၤ, ဒီးပုၤတတၢ်လၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တဖၣ်ဒ်သိးကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်ကူၣ်လၢအဆိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးလၢကိၢ်ပယီၤမုၢ်

- ထီၣ် ကလံၤထံးသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ကဘၣ်သိၣ်လိ ကလုာ်န့ၣ်တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီးကျိၣ်လံာ်လၢ ဒ်အမ့ၢ်ကညီကျိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ ကွီတၢ်သိၣ် လိအဆၢကတိၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ကိၢ်ပယီၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်ကျိၣ်တြးပၢနီၣ်ပၢနီၣ်ဖျါကွီလံာ်အုၣ်သးလၢအတမ့ၢ်ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဖျါကွီလံာ်အုၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်လၢဘၣ် တၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤလၢဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဒဲကဝီၤ, လီၤအိၣ်ကမ့ၢ်လီၤကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးလၢ ကိၢ်ပယီၤဒီးကိၢ်ကွီၣ် တဲၣ်ကိၢ်ဆၢဒီးကလုာ်န့ၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤကရၢတၢ်ပၤအဖီလၢဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အီၤလၢကညီကျိၣ်သ့ၣ်ဆဲးလၢကျိၣ်ဒီးပၤတဝၢတၢ် ကရၢကရိလၢဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတြးမၤလီၤတၢ်ပၤကွီၣ်ဖိလၢတဒီးန့ၣ် ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဖျါကွီလံာ်အုၣ် သးသ့ၣ်တဖၣ် ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ယၢ်ထဲသိးတုၤသိးဒီး ပၤလၢအဒီးန့ၣ်ဘၣ်ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဖျါကွီလံာ် အုၣ်သး သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ကိၢ်ပယီၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်ကျိၣ်, ကညီကျိၣ်သ့ၣ်ဆဲးလၢကျိၣ် ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးပၤတဝၢတၢ်ကရၢကရိလၢဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ တၢ်ကူၣ် ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တြးမၤလီၤတၢ်ဒီးထၢန့ၣ်မုၢ်ခွါတၢ်ထဲသိးတုၤသိး ဒီးပၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်တၢ်သိၣ်လိ လံာ်သ့ၣ် တဖၣ် လၢတၢ်မၤလိလံာ်ညိၣ်သိၣ်ဒ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထၢဆူၣ်တၢ်ခိတၢ်သွဲ

“ဖဲအဝဲသ့ၣ်လၢလၢကျဲးပုၤဒီးအကျိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အခါ, အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်လၢဒ်ဖျါဘၣ်တၢ်သမံသမိးအတြးတဘျုးဖျါညါ. လၢ တၢ်န့ၣ်အယီၤအဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်စုအါအါဂီၢ်ဂီၢ် လၢတၢ်ခိတၢ်သွဲအဂီၢ်ဆူတၢ်သမံသမိးပၤဒီးတြးသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်လီၤ. သးခိၣ် လၢအခိးတၢ်ဖဲတၢ်သမံသမိးအတြးတဂၤဖိးဝဲစုလၢ အဝဲသ့ၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်လၢအထၢတၢ်ခိတၢ်သွဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်အလၢအပူၤ လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ဘၣ်.တၢ်သမံသမိးအတြးသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ထွဲလိာ်အသးဒီးသးဖိၣ်စုကဝဲၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအကျိၣ်ပၤပုၤဒ်စုၢ်ကိး ဒီးကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်သးန့ၣ်လီၤ.”

ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်ပၤဖျါတၢ်ကွဲးအီၤလၢ KHRG ပၤထၢတၢ်ကစီၣ်ဖိ, ဝီၤရီၤကိၢ်ဆၢ, န့ၣ်ပျၢၢ်ယာ်ကိၢ်ရၢၣ်/ကညီကိၢ်စဲၣ်ကလံၤထံး (တၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်အီၤဖဲလၢဖဲးပထုဘၢၣ် ၂၀၁၅န့ၣ်)

- ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်, ကညီဒီကလုာ်စၢဖိၣ်ကရၢ ဒီးကလုာ်န့ၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤကရၢသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ပးဆဲးတၢ်ယုဆူၣ် ဒီးတၢ်ထၢဆူၣ် တၢ်ခိတၢ်သွဲ လၢတဖၣ်သဲးစးတဖၣ် ဒီးကဘၣ်မၤလီၤတၢ်ဝဲလၢတၢ်ခိတၢ်သွဲတဖၣ်ကဘၣ်ဖိးမံလိာ်သးဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သိတၢ်ဘျုးဒီး ပၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်တြးဟ့ၣ်ဝဲ ဒ်အဟ့ၣ်ဝဲသ့ၣ်အသိး, ဒ်သိးဒီးအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်သုတထံၣ်ဘၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲတဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အမဲၣ်ညါ, အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်မၤလီၤတၢ်ဝဲလၢ ပၤဖိၣ်စုကဝဲၤလၢအအိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်ပၤဖီလၢသ့ၣ်တဖၣ်, တဘၣ်ယုဆူၣ်မ့တမ့ၢ် တဘၣ်ထၢတၢ်ခိတၢ်သွဲလၢအတဖိးသဲးစး လၢသဝီဖိတဖၣ်အဖီခိၣ်ဖဲ တၢ်သမံသမိးတြး မ့တမ့ၢ်တၢ်လီၤအဂၤ သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်တဘၣ်မၤပျံၤမၤဖုး အဝဲသ့ၣ်ခိဖျါတၢ်သုတၢ်စုဆူခိၣ်တကးမ့တမ့ၢ်မၤပံးအဝဲသ့ၣ်လၢ တၢ်လဲၤထီၣ်ကုၤလီၤ အပူၤန့ၣ်ဘၣ်. ပၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် တတြးဟ့ၣ်တၢ်ခိတၢ်သွဲအါမံၤအါကလုာ်ဆူသးဖိၣ်စုကဝဲၤကရၢသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်ခဲလၢာ်ဘၣ်. တၢ်ယုတၢ်ခိတၢ်သွဲ ထဲလဲၣ် ဒီးတၢ်ဆၢကတိၢ်ဖဲလဲၣ်န့ၣ်, တၢ်ကဘၣ်ဒုး သ့ၣ်ညါပၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် လီၤတၢ်လီၤဆဲးတဘျုး လၢတၢ်ထၢအီၤအခါ ဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ခိတၢ်သွဲ အလံာ်ဖျါတဲၣ်တဖၣ်တၢ်တြးဟ့ၣ်ထီၣ်ဘိဒီးတၢ်ခိတၢ်သွဲ လၢတၢ်ထၢအီၤ သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ် တၢ်ထၢအီၤလၢ ပၤန့ၣ်စိန့ၣ်ကမီၤဖဲလဲၣ်တဖုလဲၣ်ဒီးကဲထီၣ် တၢ်ဘျုးတၢ်ဖျါဒီးတၢ်သုအီၤလၢကျဲးလဲၣ်န့ၣ်မ့တၢ် အရုဒိၣ်ကတၢ်တခါလၢ တၢ်ကတဲၣ်နၢ်ပၢ်ဒီးဒုးသ့ၣ်ညါလီၤကဝီၤ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ထီၣ်ဘိန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိးဒီးတၢ်ယုဆူၣ်ယုစိးတဖၣ်

- ကိၢ်ပယီၤပဒိၣ်, ကိၢ်ပယီၤသး, သးခိးကိၢ်ဆၢ ဒီးကလုာ်န့ၣ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤကရၢတဖၣ် ကဘၣ်ပတုၣ်ကွံာ်တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိး လၢကျဲးအ ကလုာ်ကလုာ် ဒ်အမ့ၢ်သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်သုအီၤဒ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးတၢ်စုကဝဲၤတခါလၢတၢ်ဒီးသဒါအဂီၢ်, ပၤဝဲတၢ်လၢတ အိၣ်ဒီးတၢ် အဘူးအလဲ, ပၤလၢဘၣ်မၤရဲၤဖျါထီၣ်ကွံာ်မ့ၣ်ပီၤ, တၢ်ထၢဆူၣ်ဖိသ့ၣ်ဒီးပၤနီၣ်ဒိၣ် လၢသးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒီးတၢ်မၤဆူၣ် တၢ်တုထီၣ် သးကလၢသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အဂ့ၤအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ်, အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ပးဆဲး တၢ်ယုဆူၣ်ယုစိးလၢအထၢဆူၣ် ဝဲလၢလီၤကဝီၤပၤတဝၢသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ် ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ယုဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်သိလုၣ်တဖၣ်, ချဲတဖၣ် မ့တမ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤအဂ့ၤအဂၤလၢတၢ်သုအီၤ လၢသးတၢ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီဂွံဝိခွဲးယာ်ကရၢအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤဖဲ ၁၉၉၂ န့ၣ် ဒီး မ့ၢ်ဝဲလိာ်ကဝီၤကရၢသဘျုးတဖုလၢ အအာၣ်လီၤဟ့ၣ်လီၤအသးဒီး ကမၤဂ့ၤထီၣ်ပဲ ပၤဂ့ၤဝိခွဲးယာ်အတၢ်အိၣ်သးလၢ ကိၢ်ပယီၤအပူၤ ဒီး ဟ့ၣ်လီၤဝဲတၢ်သိၣ်လိဆူ လီၤကဝီၤပၤတဝၢပူၤ ဒ်သိးကယုထၢအဝဲ သ့ၣ်လီၤကဝီၤအဂ့ၤအကျိၣ် ဒီး ထၢဖျါပၤဂ့ၤဝိတၢ်မၤပယု ဒ်တၢ်အုၣ်သးတခါအသိး, ဒီးဒုးဟူထီၣ်သါလီၤတၢ်ဂ့ၤအံၤသကုၤဆးဒီးလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ချါဒီးမၤသကိးစ့ၢ်ကိးတၢ်ဒီးသဝီဖိလီၤလီၤ ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်ကမၤဒိၣ်ထီၣ်အါထီၣ် အတၢ်ကူၣ်သ့ၣ်ရဲၣ် ကျဲးလၢ ကဒီးသဒါလီၤကွံာ် အနီၢ်ကစၢ်သးလၢတၢ်မၤပယု အယီၤန့ၣ်လီၤ. အဒိ, နယုထီၣ်သ့ၣ် ညါပတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်ဖျါဝဲဖဲ www.khrgh.org အပူၤသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.